

DIAK

Katja Kaartinen
Sosionomi YAMK
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Opinnäytetyö, 2025

S₂-OPETUKSEN KEHITTÄMINEN NORLANDIA PÄIVÄKODEISSA

Yhteiskehittämisen avulla luotu vinkkipankki

TIIVISTELMÄ

Katja Kaartinen

S2-opetuksen kehittäminen Norlandia Päiväkodeissa. Yhteiskehittämisen avulla luotu vinkkipankki

50 sivua, 5 liitettä

Kevät 2025

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosionomi YAMK

Vaikuttava asiakas- ja palveluohjaus sosiaali- ja terveysalalla

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää varhaiskasvatuksen S2-opetusta Norlandia Päiväkodeissa. Tarkoituksena oli selvittää, millaista materiaalia päiväkodeilla oli S2-opetukseen liittyen käytössä ja miten työntekijöiden mielestä S2-opetusta tulisi kehittää. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda työväline S2-opetuksen tueksi Norlandia Päiväkodeille.

Opinnäytetyö oli kehittämispainotteinen opinnäytetyö. Alkukartoittavan kyselyn avulla kerättiin tietoa työntekijöiltä tämän hetkisestä S2-opetuksesta sekä ajatuksia, miten henkilökunnan mielestä S2-opetusta tulisi kehittää. Kerätyn tiedon pohjalta luotiin työntekijöistä kehittämistyöryhmä, joka yhteiskehittämisen avulla lähti luomaan vinkkipankkia S2-opetuksen tueksi. Vinkkipankin tarkoituksena oli helpottaa varhaiskasvattajien työtä S2-opetukseen liittyen ja täten yhtenäistää S2-opetusta. Lapsen näkökulmasta, tavoitteena oli tukea vieras- ja monikielisten lasten suomen oppimista ja täten parantaa heidän osallisuuttaan.

Vinkkipankki sisälsi erilaisia materiaaleja S2-opetuksen tueksi, kuten esimerkiksi kuvatukea, materiaalivinkkejä, oppaita sekä konkreettisia harjoituksia ja pelejä. Vinkkipankkia testattiin kehitystyöryhmäläisten päiväkodeissa, joista myös kerättiin kirjallinen palaute. Palaute oli positiivista ja vinkkipankki nähtiin hyödyllisenä ja helppokäyttöisenä. Erityisesti kuvatuki koettiin tärkeäksi, nykyaikaiseksi ja lapsia kiinnostavaksi.

Asiasanat: kielen kehitys, osallisuus, suomi toisena kielenä, varhaiskasvatus, yhteiskehittäminen,

ABSTRACT

Katja Kaartinen

Development of FSL teaching in Norlandia daycare centers. The tip bank created through co-creation.

50 pages, 5 appendices

Spring 2025

Diaconia University of Applied Sciences

Master's degree programme

Master of social services

Influential customer and service coordination in social and health service

The purpose of this thesis was to develop early childhood education Finnish as a second language (FSL) teaching practices at Norlandia daycare. The purpose was to investigate what FSL materials were available in daycare centers for teaching and how employees thought the FSL teaching should be developed. The goal of the thesis was to create a tool (tip bank) to support FSL teaching in daycare centers.

The thesis was development-oriented. An initial survey was conducted to gather information from employees about the current state of FSL teaching and their thoughts on how it should be developed. Based on the collected data, a development team consisting of employees was formed, which, through co-creation, began developing a tip bank to support FSL teaching. The purpose of the tip bank was to assist early childhood educators in their FSL teaching and thereby standardize second language instruction. From the child's perspective, the goal was to support the Finnish language learning of foreign and multilingual children, thus enhancing their participation.

The tip bank contained various materials to support FSL teaching, such as visual images, material suggestions, guides, as well as concrete exercises and games. The tip bank was tested in the daycare centers of the development team members, and written feedback was collected. The feedback was positive, and the tip bank was seen as useful and easy to use. In particular, the visual support was considered important, modern, and engaging for children.

Keywords: language development, participation, Finnish as a second language, early childhood education, co-creation

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KIELI JA KOMMUNIKOINTI.....	5
2.1 Kielen merkitys.....	6
2.2 Kielen kehitys varhaislapsuudessa	6
2.3 Kielen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa.....	9
2.4 Monikielisyys.....	11
3 SUOMI TOISENA KIELENÄ VARHAISKASVATUKSESSA.....	12
3.1 S2-opetus varhaiskasvatuksessa.....	13
3.2 S2-opetuksen toteutus varhaiskasvatuksessa	14
3.3 S2-opetuksen arviointi varhaiskasvatuksessa.....	17
4 OSALLISUUS	19
4.1 Lapsen osallisuus	19
4.2 Vieraskielisen lapsen osallisuus.....	21
5 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA YHTEISTYÖKUMPPANI22	
6 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT JA MENETELMÄT	24
6.1 Kehittämistyö	25
6.2 Kysely	25
6.3 Verkkoalustalla toteutuva kehittämissyöryhmä	26
6.4 Yhteiskehittäminen.....	27
6.5 Arviointi	28
7 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI	29
7.1 Webropol-kysely	29
7.2 Kehittämissyöryhmä.....	30
8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	35
9 POHDINTA	37
9.1 Opinnäytetyön prosessin arviointi	38
9.2 Johtopäätökset.....	40
9.3 Oman asiantuntijuuden kehittyminen	41

9.4 Kehittämisehdotukset.....	42
LÄHTEET.....	44
LIITE 1. Saatekirje kyselyyn osallistuville.....	51
LIITE 2. Webropol-kysely.....	52
LIITE 3 Vinkkipankin sisältö.....	54
LIITE 4 Esimerkki Arjen struktuuri-kansion sisällöstä.....	56
LIITE 5 S2-vinkkipankin palautekysely.....	57

1 JOHDANTO

Syksyllä 2020 kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi arvioi kolmasluokkalaisten osaamista äidinkielessä ja kirjallisuudessa. Esille nousi suomea tai ruotsia toisena kielenä opiskelevien oppilaiden (S2) osaamistaso, joka oli selvästi huonompi kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvilla (Ukkola & Metsämuuronen, 2023, s.3.) Myös Välijärven (i.a., s.3) mukaan maahanmuuttajataustaisten peruskoulunsa päättäneiden oppilaiden osaamisessa on vakavia puutteita. He menestyvät oppimistuloksissa huomattavasti heikoimmin kuin muut oppilaat. Ensimmäisen polven maahanmuuttajien osalta on havaittu, että ero lukutaidossa vastaa jopa kolmen vuoden opiskelua. (Välijärvi, i.a., s.3.) Samankaltaisesti on havaittu Helsingin yliopiston kaupunkimaantieteen dosentti Venla Berneliuksen mukaan, sillä maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön oppilaiden oppimistuloserot ovat Suomessa suurimmat verrattuna muihin OECD-maihin. (Terävä & Malminen, 2023.) Näistä voidaan päätellä, että suomea toisena kielenä puhuvien lasten suomen kielen taidon kehittymiseen olisi kriittisen tärkeää kiinnittää entistä enemmän huomiota jo aiemmin varhaiskasvatuksessa.

Vuonna 2021 työ, perhe ja opiskelut olivat yleisimpiä syitä, jonka vuoksi ulkomaalainen muutti Suomeen (Maahanmuuttovirasto, 2022). Lisäksi Ukrainassa käytävän sodan vuoksi vuonna 2022 tilapäistä suojelua tai turvapaikkaa hakeneiden määrää Suomessa on noin 44 000 (Sisäministeriö, 2022).

Maailman globaalistuessa on hyvinkin tavallista, että päiväkotiryhmissä on useampia lapsia, joiden äidinkieli ei ole suomi tai lapsen perheessä puhutaan muita kieliä kuin suomea. Tilastokeskuksen (2024) mukaan vieraskielisten lasten osuus kasvaa vuosi vuodelta ja vuonna 2023 jo 13 prosenttia varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista oli vieraskielisiä. Osan vieraskielisten lasten kohdalla varhaiskasvatus on se paikka, jossa lapsi saa ensikosketuksensa suomen kieleen. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea vieraskielisen lapsen kielitaidon kehittymistä ja täten myös suomen kielen oppimista. Jo varhaislapsuudessa luodaan pohja kielen oppimiselle ja varhaiskasvatuksella on siinä suuri rooli. Tutkimukset osoittavat pienten lasten poikkeuksellisen hyvät kyvyt oppia. Tämä varhainen

oppiminen valmistaa lapsia menestymään koulussa ja on keskeinen tekijä maailmanlaajuisen koulutuksen tehostamisessa ja edistämisessä. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että vieraskielisten lasten suomen kielen taidon kehittymiseen kiinnitetään riittävästi huomiota jo varhaiskasvatuksessa ja siihen panostamalla voidaan vaikuttaa myös tulevaan koulupolkuun. (Opetushallitus, 2022, s.44–45, 54; Kuhl & Ramírez, 2019, s. 25.)

Kuten aiemmin mainitut seikat osoittavat, on kriittistä ymmärtää paremmin suomi toisena kielenä puhuvien lasten suomen kielen osaamisen tukemista. Tämän opinnäytetyön aihe on S2-opetuksen eli suomi toisena kielenä opetuksen kehittäminen Norlandia päiväkodeissa. Työn tavoitteena on yhtenäistää S2-opetusta luomalla yhteiskehittämisen avulla päiväkotien käyttöön työväline, jota varhaiskasvatuksen ammattilaiset voivat hyödyntää työskennellessään vieraskielisten lasten kanssa. Kehittämistyön tuotoksen tarkoituksena on helpottaa varhaiskasvatuksen ammattilaisten työtä hektisen päiväkotiarjen keskellä ja tarjota myös varhaiskasvatuksen sijaisille välineitä päiväkotityöhön.

2 KIELI JA KOMMUNIKOINTI

Kommunikointia kuvataan vastavuoroiseksi toiminnaksi, jossa kumpikin kommunikoi sekä lähettää että vastaanottaa viestejä samaan aikaan. Kommunikoinnin ajatellaan usein olevan pelkkää puhetta, mutta myös henkilö, joka ei puhu, pystyy kommunikoimaan. Lapselle kommunikointikyky kehittyy ennen kielellistä kykyä, ja varhaisen kommunikointikyvyn kehityksen nähdään luovan mahdollisuudet kielen kehitykselle. (Huuhtanen, 2011, s. 12–13.)

2.1 Kielen merkitys

Voidaan ajatella, että ihmisellä on synnynnäinen kyky oppia kieli, ja jo syntyes- sään vauva omaa karkeita kieliopillisia rakenteita, jonka myötä kieli myöhemmin opitaan (Hassinen, 2005, s. 81). Kieli ilmenee monina eri muotoina, kuten puhut- tuna, kirjoitettuna, kuvallisena ja viitottuna. Näiden lisäksi sanattomalla eli non- verbaalisella viestinnällä, joka sisältää muun muassa ilmeet, eleet, liikkeet ja ää- nenpainot, on iso merkitys vuorovaikutustilanteissa. (Korpilahti ym., 2022, s. 208.)

Lapsi oppii kommunikaatiossa ja vuorovaikutuksessa tarvittavia taitoja huomaa- matta kasvamalla kieliyhteisönsä jäsenenä (Korpilahti ym., 2022, s. 208). Kielen kautta lapsi oppii uusia asioita, tutkii toimintaympäristöään sekä havaintojaan ja ratkaisee ongelmia. Puhe on keino sosiaalisen vuorovaikutuksen, tunteiden ja ajatusten ilmaisemiseen sekä toimintaan osallistumiseen. Sen vuoksi kielen ke- hitys ja kielitaito ovat merkityksellisiä lapsen kehityksessä. (Lyytinen, 2014, s. 51.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan kielen kehittymisen myötä lapsen mahdollisuudet vaikuttamiseen, osallisuuteen ja toimijuuteen kasvavat. Lapselle kieli on oppisen kohteen lisäksi myös oppimisen väline, jonka avulla lapsi voi oppia muun muassa erilaisissa tilanteissa toimimista, itsensä ilmaisua sekä vuorovaikutuksessa toimimista muiden henkilöiden kanssa. (Opetushallitus, 2022, s. 45.)

Lapsen minäkäsityksen kehittymiseen on kielellä keskeinen merkitys. Myös lap- sen itsesäätely kehittyy kielen avulla, sillä puheen kehittyessä lapsi oppii ohjaa- maan, kontrolloimaan ja muokkaamaan käyttäytymistään ja toimintaansa. (Saa- rinen ym., 2023, s.44.)

2.2 Kielen kehitys varhaislapsuudessa

Kielen oppiminen on pitkä prosessi, joka alkaa jo ennen lapsen syntymää koh- dussa, jatkuen läpi lapsuuden ja nuoruusiän, ja jatkuen jopa aikuisuuteen. Usein

lapsi ymmärtää kielen merkityksen ja oppii erilaisia kommunikoinnin keinoja nopeasti. Kuitenkin tarkka kielen kehityksen prosessi ja miten kaikki tuo kehitys ja oppiminen tapahtuu, on epäselvää ja tuntematonta. On kuitenkin selvää, että kielen kehittyminen vaatii useita peräkkäin ja rinnakkain kehittyviä sekä toisiinsa vaikuttavia hermostollisia, kielellisiä ja kognitiivisia prosesseja. (Jansson-Verkasalo & Guttorm, 2010, s. 182.)

Jo ennen syntymäänsä vauva kuuntelee puhetta kohdussa ollessaan, jolloin hänen ensimmäiset kommunikaatiotaitonsa alkavat kehittymään (Al-Harbi, 2020). Vastasyntynyt vauva pystyy taitavasti tunnistamaan äitinsä äidinkielen muiden kielten joukosta sekä niiden henkilöiden puheäännet, jotka ovat puhuneet eniten äidin kanssa loppuraskauden aikana. Näin ollen vauvan muisti liittää hänet heti syntymästä lähtien omaan yhteisöönsä. (Huotilainen, 2004, s. 1–3.)

Vastasyntynyt vauva ääntelehtii monin tavoin, mutta ensipäivinä ja -kuukausina itku on kuitenkin lapsen tärkein ilmaisutapa. Vastasyntyneelle on erittäin tärkeää alkaa heti puhumaan, vaikka lapsi ei sanoja vielä ymmärräkään. Vauvat pystyvät havaitsemaan äänneiden kestoja ja painotuksia, sekä puheen sävelkorkeutta, jaksottelua ja rytmiä. Kasvokkain juttelu vauvan kanssa luo sosiaalisen vuorovaikutteisen tilanteen, jossa vauvan on helpompi seurata toisen ilmeitä ja tunteita katsekontaktin avulla sekä reagoida niihin. Näin vauva oppii kahdenkeskiseen ja vastavuoroiseen tunneilmaisuuksiin. (Lyytinen, 2014, s. 52; Hassinen, 2005, s. 84–85.)

Puheen kuuleminen on vauvan äänneiden oppimisen perusta. Jokeltelua eli tavujen käyttöä alkaa esiintymään yleensä noin viiden kuukauden iässä, ja tavut muuttuvat yleensä sanankaltaisiksi seuraavan puolen vuoden aikana. Varhaisessa vaiheessa kehittyvällä ääntelyllä on yhteys myöhempään kielenkehitykseen sekä lapsen kykyyn tuottaa ja ymmärtää puhetta yhden ja kahden vuoden iässä. (Hassinen, 2005, s. 85.)

Kielen ymmärtäminen alkaa lapsen ensimmäisen elinvuoden loppupuolella. Lapsi kykenee ymmärtämään kieltä ja puhetta ennemmin kuin itse pystyy sitä tuottamaan. Yleensä ensimmäisten sanojen ymmärtämisen ja ensisanojen

tuottamisen välillä on selvä viive, jonka vuoksi kommunikointia elein ja ilmein pidetäänkin vaiheena kielen ymmärtämisen ja tuottamisen välillä. (Saarinen ym., 2023 s. 46; Lyytinen, 2014, s. 54, 65.)

Lapsi tuottaa ensimmäiset sanansa keskimäärin 12 kuukauden iässä, mutta pitää muistaa, että kehitys on kuitenkin hyvin yksilöllistä. Suomalaisten tutkimusten mukaan ensisanojen oppiminen on hyvin hidasta ja kestää kuukausia, mutta noin 18 kuukauden iässä alkaa sanaston nopea kasvukausi. Sanavaraston karttuminen on kuitenkin yksilöllistä ja 1–2 vuoden iässä lapsen sanavarasto voi vaihdella muutamista sanoista jopa yli 200 sanaan. (Lyytinen, 2014, s. 54, 65; Kunnari, & Savinainen-Makkonen, 2012, s. 85.)

Kun lapsi osaa riittävän perussanaston noin kahden vuoden iässä, hän alkaa taivuttamaan sanoja. Yleensä tässä ikävaiheessa opitaan käyttämään omistamista tarkoittavaa genetiivimuotoa ja joskus jopa yksittäisten sanojen taivutusta monikossa. Sanojen taivutuksissa esiintyvät astevaihtelut ja sijaispäätteiden moninaisuus ovat kuitenkin vielä haastavia 2–3-vuotiaille, jonka vuoksi on normaalia, että puheessa esiintyy lapsen omatekoisia sanamuotoja, kuten esimerkiksi ”isi katsoo uutiseita”. (Saarinen ym., 2023, s.47–48.)

Yleensä kolmeen ikävuoteen mennessä lapsi alkaa puhumaan lyhyitä lauseita, vaikkakin ääntämys on usein vielä puutteellista. Yksilölliset erot normaaliin kielen kehitykseen liittyen tasaantuvat kolmen vuoden ikään mennessä. Tavallisesti tässä vaiheessa lasta alkaa kiinnostamaan asioiden ominaisuudet ja eroavaisuudet, mikä alkaa näkymään adjektiivien esiintymisenä lapsen puheessa. Aiemmin vallitseva aikamuoto lapsen puheessa on ollut preesens, mutta tässä vaiheessa lapsi oppii käyttämään myös imperfektimuotoa. (Saarinen ym., 2023, s. 48–50; Savinainen-Makkonen & Kunnari, 2009, s. 114–119.)

3–4-vuotiaat ovat keskustelutaidoiltaan jo taitavia ja sanojen taivutusjärjestelmän omaksuminen on kiihkeimmillään. Neljävuotiaan puheessa on havaittavissa käsky-, kielto- ja kysymyslauseita. Myös paikkaa ja sijaintia merkitseviä käsitteitä alkaa puheessa kuulumaan entistä enemmän. (Saarinen ym., 2023, s. 48–50; Savinainen-Makkonen & Kunnari, 2009, s. 114–119.)

Eri sanaluokkien sanat alkavat esiintymään samassa suhteessa viisivuotiaan puheessa kuin aikuisen käyttämässä arkikielessä. Tällöin lapsi osaa myös sanojen taivuttamisen ja lauseiden muodostamisen perussäännöt. 5–6-vuotiaat omaavat jo hyvät neuvottelutaidot ja puhe on yleensä selkeää. Kuusivuotiaana lapsen sanavarasto sisältää jo yli 10 000 sanaa, jolloin esineiden ja symboleiden nimeäminen on sujuvaa. Tällöin lapsi harjoittelee myös vastavuoroista vuorovaikutusta oppien kuuntelemaan keskittyen toisen puhetta, esittämään vastakysymyksiä sekä vastaamaan hänelle esitettyihin kysymyksiin vastavuoroisesti. (Saarinen ym., 2023, s. 48–50; Savinainen-Makkonen & Kunnari, 2009, s. 114–119.)

2.3 Kielen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisen identiteetin kehittymisen tukeminen ja vahvistaminen on yksi varhaiskasvatuksen tärkeistä tehtävistä. Tavoitteena on tukea lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielelliset taidot mahdollistavat lapsille uusia keinoja vaikuttamiseen, lisäävät lapsen osallisuutta ja aktiivista toimijuutta. (Opetushallitus, 2022, s. 42–43.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea jokaisen lapsen opetuskielen taidon kehittymistä. Lasten erilaiset lähtökohdat ja taustat, kuten kodin kieliympäristöt ja kielellinen moninaisuus, on tärkeää ottaa huomioon. Kielen oppiminen muodostuu kielen kehityksen eri osa-alueista (Kuvio 1). On merkittävää tiedostaa, että saman ikäiset lapset voivat olla hyvinkin eri kehitysvaiheessa kielen kehityksen osa-alueilla. Kun varhaiskasvatuksessa tuetaan ja ohjataan kielellisten taitojen keskeisiä osa-alueita, kehittyvät lapsen kielelliset identiteetit. (Opetushallitus, 2022, s. 45.)

Kuvio 1. Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus, 2022, Kuvio 2.)

Lasten aloitteisiin vastaaminen ja lapsen kokemus kuulluksi tulemisesta sekä varhaiskasvattajien vastaaminen lasten non-verbaaliseen viestintään on tärkeä osa vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Vuorovaikutukseen kannustava ilmapiiri on keskeinen tapa tukea vuorovaikutustaitojen kehittymistä. (Opetushallitus, 2022, s. 45.)

Järjestelmällinen toiminnan sanoittaminen, aikuisen kielellinen malli ja tarvittaessa kuvien ja tukiviittomien käyttäminen tukevat kielen ymmärtämisen taitoja. Puheen tuottamisen taitoja taas harjoitellaan keskusteluin erilaisissa hetkissä yhdessä aikuisten ja lasten kanssa. Samalla harjoitellaan äänensävyä ja -painojen erilaista käyttöä ja merkityksiä. Lasten kielen käyttötaitoihin kuuluvat muun muassa asioiden kertominen, puheen vuorottelu, huumorin käyttö ja puheeseen eläytyminen. Erilaisiin teksteihin tutustuminen lasten kanssa tukee kielen käytön kehittymistä ja vahvistaa tilanteeseen sopivan kielen käytön osaamista. (Opetushallitus, 2022, s. 46.)

Yksi kielen kehityksen keskeinen osa-alue on kielellinen muisti ja sanavarasto, joita onkin tärkeä tietoisesti tukea ja kehittää varhaiskasvatuksessa. Erilaisten lorujen ja laululeikkien käyttö, keskustelutilanteet, lukeminen ja kerronnan harjoittelu tukevat kielellisen muistin sekä sanavaraston kehittymistä. Ympäristön eri kielten huomioinnin, esiintuonnin ja tutkimisen myötä lapsen kielitietoisuus kehittyy. Varhaiskasvatuksen tavoitteena onkin herättää lasten kiinnostus sekä suullista, että kirjoitettua kieltä kohtaan, sekä näin ollen myös pikkuhiljaa kannustaa lasta opettelemaan kirjoittamaan ja lukemaan leikin avulla. (Opetushallitus, 2022, s. 46.)

2.4 Monikielisyys

Kun maailma globalistuu, myös Suomi monikielistyy. Maailmanlaajuisesti katsottuna on normaalia, että yksilöllä voi olla useampi kuin yksi äidinkieli. Äidinkielen määrittely ei välttämättä ole kuitenkaan yksiselitteistä. Yleensä kieli, jonka lapsi oppii vanhemmiltaan yhteisössä, jossa elää, on lapsen äidinkieli. Jos vanhemmat ovat keskenään erikielisiä ja puhuvat omaa kieltään lapselle, voi lapsi omaksua useammankin äidinkielen ja näin ollen olla monikielinen. (Gyekye & Ruponen, 2018, s. 339.)

Myöskään lapsen kaksikielisuuden tai monikielisuuden määrittely ei ole yksinkertaista. Siihen vaikuttavat, minkä ikäisenä lapsi on kielet oppinut, miten hyvin ne ovat hallinnassa ja millainen on lapsen tai ympäristön asenne opittuja kieliä kohtaan. Luonnollisesta kaksikielisuudesta puhutaan silloin, kun lapsen vanhemmat puhuvat äidinkielenään johdonmukaisesti eri kieliä, jolloin lapsi oppii niin sanotusti huomaamatta kaksi kieltä heti syntymästä alkaen. Toisen kielen oppiminen voi tapahtua myös vasta, kun ensimmäinen eli äidinkieli on jo opittu. Näin ollen toista kieltä opitaan ja ymmärretään ensimmäisen kielen avulla, jolloin ensimmäisen kielen hyvä hallinta edesauttaa ja nopeuttaa toisen kielen oppimista. (Saari- nen ym., 2023, s 54.) Positiivinen asenne ja lapsen motivaatio toisen kielen omaksumista kohtaan helpottavat kielen oppimisprosessia, erityisesti varhaislapsuudessa (Al-Harbi, 2020).

Eri puolella Suomea moni- ja vieraskielisten lasten määrä on kasvanut varhaiskasvatuksessa. Eri kielet, kulttuurit ja katsomukset ovat tärkeä osa nykypäivän varhaiskasvatusta. Perheiden ja lasten eri kieli- ja kulttuuritaustat rikastuttavat koko varhaiskasvatuksen yhteisöä ja lapsille moninainen maailma on arkipäivää. Vieras- ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteetin ja itse- tunnon kehittymisen tukeminen on varhaiskasvatuksen yksi tehtävistä. Jos henkilön äidinkieli on muu kuin suomi, suomenruotsi, saame, suomalainen viittoma- kieli tai romanikieli, puhutaan vieraskielisyydestä. Kaksikielisyys merkitsee kahden kielen eritasoista osaamista ja monikielisyys puolestaan kahden tai useamman kielen käyttöä tai olemassaoloa henkilön elämässä. (Gyekye & Ruponen,

2022, s. 287–288; Opetushallitus, 2022, s. 52–53; Gyekye & Ruponen, 2018, s. 339–340.)

Kielitietoisuus tarkoittaa kielen monipuolista käyttöä ja tietoisuutta siitä, sekä ymmärrystä kielen puhujien sosiokulttuurisista taustoista, jotka vaikuttavat kielen käyttöön eri tavoin (Mustonen & Honko, 2018, s. 129). Varhaiskasvatuksen kielitietoisessa toiminnassa kielet ovat läsnä jatkuvasti ja joka paikassa. Kieli huomioidaan kaikissa työskentelytavoissa sekä toiminnan sisällöissä ja sitä opetetaan luonnollisissa yhteyksissä ja oppimisympäristöissä, jotka liittyvät sisältöjen aihepiireihin. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on tässä tärkeä rooli toimiessaan kielellisinä malleina lapsille. Heidän tulee tiedostaa, kuinka suuri merkitys kielellä ja sen käytöllä on lapsen kasvuun, kehitykseen, identiteetin muodostumiseen, vuorovaikutukseen ja ryhmään kuulumiseen. Varhaiskasvattajat rohkaisevat lapsia käyttämään kieltä monipuolisesti ja huomioivat lasten kielelliset taustat, tarjoten heille riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia erilaisiin kielenkäytön tilanteisiin. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea vieraskielisen lapsen äidinkielen rinnalla myös toisen kielen oppimista. Toiminnallinen kaksikielisyys on tällöin tavoitteena, jolloin lapsi osaa puhua, ymmärtää ja ajatella aktiivisesti kahdella kielellä. (Gyegye & Ruponen, 2022, s. 287–315; Opetushallitus, 2022, s. 33–34; Kivijärvi, 2017, s. 258.)

3 SUOMI TOISENA KIELENÄ VARHAISKASVATUKSESSA

Vieras- ja monikielisten lasten kielitaidon kehittymisen tukeminen on varhaiskasvatuksen yksi merkittävistä tehtävistä. Suomen kielen taidon kehittymistä tuetaan pedagogisesti ja suunnitelmallisesti, ottaen huomioon lasten tarpeet ja lähtökohdat. Lapselle mahdollistetaan tilanteita, joissa opitaan ja käytetään suomen kieltä erilaisissa vuorovaikutus- ja oppimisympäristöissä. Näin ollen varhaiskasvatus edistää lapsen sopeutumista ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. (Opetushallitus, 2022, s. 54–55.)

3.1 S2-opetus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa suomi toisena kielenä-opetus eli S2-opetus on tavoitteellista, säännöllistä ja jatkuvaa suomen kielen opetusta vieraskieliselle lapselle tai lapselle, jonka suomen kielen taito ei yllä äidinkielen tasolle. Kun puhutaan toisen kielen oppimisesta, tarkoitetaan kielen oppimista sen käyttöympäristössä. Esimerkiksi suomenkielisessä varhaiskasvatusympäristössä vieraskielinen lapsi oppii suomea suomen kielellä, mutta hyödyntäen omaa äidinkieltään. (Gyekye & Ruponen, 2018, s. 339–340; Halme & Vataja, 2011, s. 24.)

Alle kouluikäisen moni- tai vieraskielisen lapsen suomi toisena kielenä -oppimiseen vaikuttavat esimerkiksi lapsen ikä, hänen äidinkieliensä määrä ja niiden osaamisen taso sekä kielten käyttämisen mahdollisuudet. Lisäksi oppimiseen vaikuttavat se, kuinka pitkään ja säännöllisesti lapsi on osallistunut suomenkieliseen varhaiskasvatukseen sekä millaiselle suomen kielelle lapsi altistuu arjessaan. (Gyekye & Ruponen, 2018, s. 340.)

Lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilymisestä sekä niiden kehittymisestä on lähtökohtaisesti perhe vastuussa. S2-opetus puolestaan on varhaiskasvatuksen tehtävä. Lapsen huoltajien on tärkeää ymmärtää, että kielen oppiminen vaatii säännöllistä altistumista kielelle, joten heidän vastuullaan on, että lapsi on sovitusti ja säännöllisesti varhaiskasvatuksessa. (Gyekye & Ruponen, 2022, s. 291; Kivijärvi, 2017, s. 254.)

Varhaiskasvatuksessa suomenkielen opetuksessa tulisi huomioida neljä eri kielitaidon osa-aluetta eli puhuminen, ymmärtäminen, lukeminen ja kirjoittaminen. Nämä osa-alueet on havainnollistettu kielitaidon kämmenmallissa (Kuva 1). Kämmenmallin peukalo puolestaan kuvaa kielen sanastoa ja rakenteita, jotka liittyvät kaikkiin näihin kielitaidon osa-alueisiin. Usein S2-opetuksessa sanaston opetusta korostetaan selkeästi eniten ja jopa huomaamatta, joten on tärkeää huomioida, että kielitaito muodostuu kokonaisuutena näistä kaikista osa-alueista. (Halme & Vataja, 2011, s. 21.)

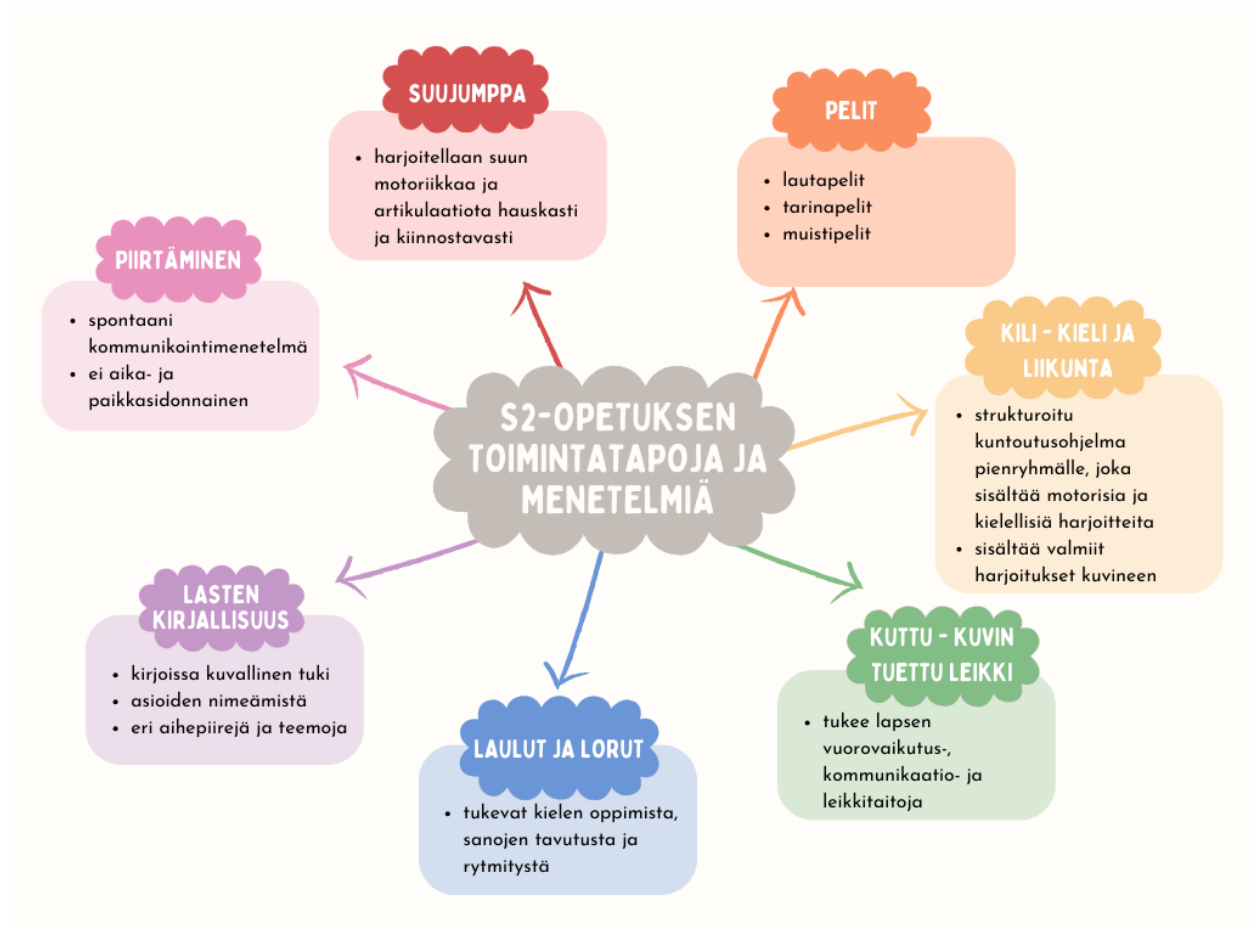
Kuva 1. Kielitaidon kämmenmalli (mukaillen Vaasa, 2022, s.5).

3.2 S2-opetuksen toteutus varhaiskasvatuksessa

S2-opetus voidaan jakaa luonnolliseen ja ohjattuun oppimiseen. Toista kieltä opitaan luonnollisissa ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa, mutta myös suunnitelmallisissa ja ohjatuissa opetustilanteissa. Kun kyseessä on pieni lapsi, luonnollinen oppiminen arjen toistuvissa vuorovaikutustilanteissa korostuu. Varhaiskasvattajan onkin tärkeää muistaa, että arjen jokainen tilanne olisi vuorovaikutteinen ja näin ollen mahdollisuus oppia kieltä, jolloin varhaiskasvattaja toimii kielellisenä mallina lapselle. Esimerkiksi pukeutumishetkissä huomioidaan tilanteeseen liittyvää kieltä nimeämällä vaatteita ja pyrkimällä saamaan lapsi ymmärtämään pukeamiseen liittyviä ohjeistuksia. Varhaiskasvattajien tarjoama hyvä ja oikea kielinen malli onkin yksi edellytys monikielisen lapsen suomen kielen oppimiselle. (Gyekye & Ruponen, 2022, s. 292; Kivijärvi, 2017, s. 254–260.)

Säännöllisen ohjatun opetuksen tulee sisältää teemoja ja aiheita, jotka ovat lapselle tärkeitä ja häntä lähellä olevia. S2-opetusta voidaan toteuttaa pienryhmätoiminnassa, erillisissä S2-ryhmissä sekä yksilöopetuksena. On tärkeää muistaa lapsen luontaiset tavat toimia eli liikkuminen, leikki, ilmaisun eri muodot ja tutkiminen, joita tulee hyödyntää myös S2-opetuksessa. S2-opetuksessa voidaan käyttää jotain tiettyä menetelmää tai toisen kielen oppimiseen kehitettyä materiaalia. Kuitenkin kaikki varhaiskasvatuksen materiaali on hyödynnettävissä S2-

opetukseen, kun huomioidaan, miten sen avulla voidaan tukea kielen kehityksen eri vaiheita ja kielitaidon osa-alueita. (Kivijärvi, 2017, s. 254–260.) Seuraavaan Kuvioon 2 olen koontanut muutamia S2-opetukseen soveltuvia toimintatapoja ja menetelmiä, jotka ovat Kili – kieli ja liikunta, suujumppa, Kuttu – kuvin tuettu leikki, suujumppa, piirtäminen, lasten kirjallisuus, laulut, lorut ja pelit.

Kuvio 2. S2-opetukseen sopivia toimintatapoja ja menetelmiä.

Kili – Kieli ja liikunta on kuntoutusohjelma, jossa on valmiit harjoitteet kuvineen sekä kielellisiin että motorisiin harjoituksiin. Materiaali kehittää puheilmiasua, kielellisiä taitoja, mutta myös motorisia taitoja, jotka ovat yhteydessä kielen kehitykseen. (Halme & Vataja, 2011, s. 32–33.) Myös Kuttu-Kuvin tuettu leikki on valmis materiaalipaketti, jossa harjoitellaan lapsen kanssa vuorovaikutteista leikkiä ja kommunikointia. (KUTTU – Kuvin tuettu leikki, i.a.)

Suujumpan avulla harjoitellaan suun motoriikkaa ja artikulaatiota hauskoilla leikinomaisilla tavoilla. Suujumppa sopii kaikille lapsille, mutta erityisesti S2-opetuksen kannalta se on hyödyllistä harjoiteltaessa äänteitä, jotka voivat kokonaan puuttua lapsen äidinkielestä. Ryhmätilanteissa piirtäminen menetelmänä toimii tukena keskustelussa ja auttaa lasta keskittymään. Se on spontaani kommunikointimenetelmä, jota pystytään käyttämään ajasta ja paikasta riippumatta. (Halme & Vataja, 2011, s. 32.)

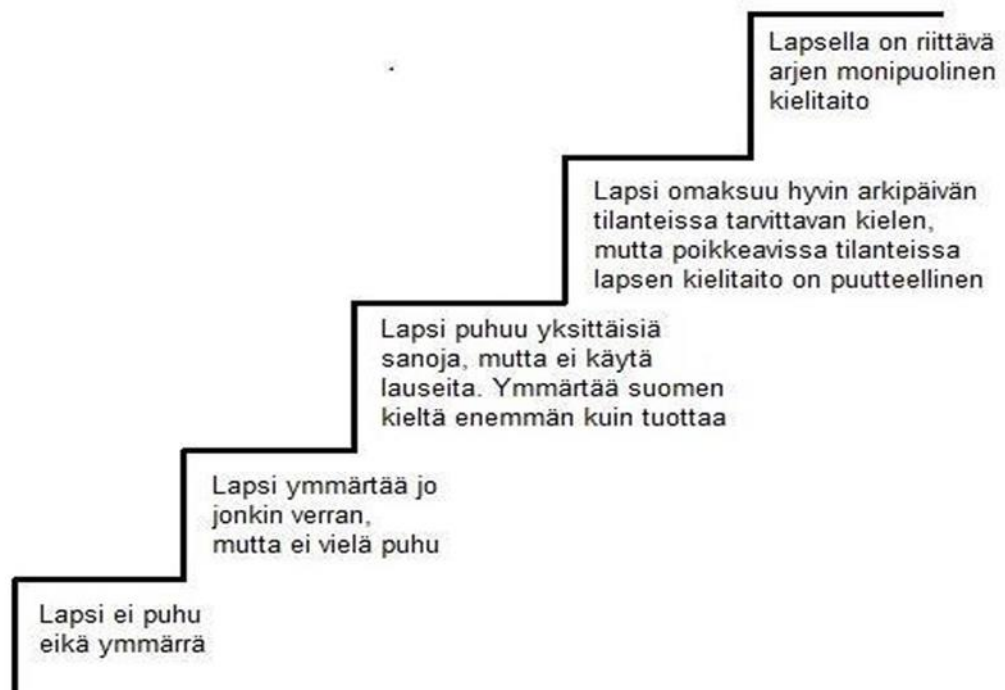
S2-opetukseen soveltuvia toimintatapoja ovat kaikkien lasten päiväkotiarjessa esiintyvät laulut, lorut, lasten kirjallisuus ja erilaiset pelit. Musiikin, lorujen ja laulamisen on todettu aivotutkimuksissa tärkeäksi keinoksi puheen opettelussa lapselle. Musiikin kautta lapsi oppii erottelamaan äänteitä ja tavuja. Lastenlaulut ja lorut opettavat rytmitystä, jotka tukevat lapsen taitoa sanojen tavutukseen. Lasten kirjallisuutta käyttäessä käytetään samalla myös kuvallista tukea. Kirjojen kuvista lapsen kanssa voidaan nimetä asioita ja pikku hiljaa siirtyä myös lukemiseen, jossa lapsi kuulee suomen kieltä luettuna. Kirjaa valitessa on hyvä huomioida parhaillaan harjoiteltavan sanaston aihealue ja se, että lapsen kielitaso vastaa kirjassa käytettävää kieltä. Erilaisten pelien kautta voidaan harjoitella monia kielen oppimiseen liittyviä asioita. Yhdessä pelaaminen on vuorovaikutuksellinen hetki, jossa harjoitellaan keskustelutaitoja. Pelien avulla voidaan harjoitella erilaisia sanastoja, kuten värejä, muotoja, numeroita sekä ylä- ja alakäsitteitä. Esimerkiksi muistipelin voi valita aiheen mukaan, jolla pystytään harjoittelemaan tietyn aiheen sanastoa. (Ruokonen, 2020, s. 125; Halme & Vataja, 2011, s. 28–29.)

On tärkeää muistaa, että S2-opetuksessa visuaaliset keinot, kuten puheen tukena käytettävät kuvat tukevat erityisen hyvin kielen oppimista ja vuorovaikutusta. Lapsi saa kuulemalleen sanalle merkityksen kuvan avulla ja hän tunnistaa sanan äidinkieltensä avulla. Tällöin lapsi ymmärtää asian merkityksen nopeammin, vaikka ei kieltä varsinaisesti vielä ymmärräkään. Kuvien avulla lapsi pystyy painamaan sanan mieleensä ja palauttamaan sen myös mieleensä helpommin. Kuvien avulla lapsi pystyy ilmaisemaan itseään, vaikka ei uutta kieltä vielä osaisi tai uskaltaisi käyttää. Näin ollen lapsen tunne osallisuudesta myös kehittyy. Kuvien lisäksi eleet, näyttäminen, pikapiirtäminen ja esineillä havainnollistaminen

auttavat kielenoppijaa konkretisoimaan kieltä ja sen merkitystä. (Gyekye & Ruponen, 2022, s. 302.)

3.3 S2-opetuksen arviointi varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on arvioida monikielisen lapsen suomen kielen oppimista ja kartoittaa sekä arvioida S2-opetuksen tarvetta säännöllisen havainnoinnin avulla, jotka kootaan pedagogisen dokumentoinnin keinoin (Gyekye & Ruponen, 2022, s. 294). Lapsen suomen kielen osaamistasoa arvioitaessa voidaan kielen osaamistasot kuvitella porrasmuodossa. Alla olevassa Kuviossa 3. esitellään suomi toisena kielenä kehityksen portaavat, jotka ovat avuksi lapsen kielitaidon tasoa arvioitaessa.

Kuvio 3. Suomi toisena kielenä kehityksen portaavat (Vaasa, 2022, s.10).

Ensimmäisellä portaalla lapsi ei puhu, eikä ymmärrä puhetta. Seuraavalla portaalla lapsi on alkanut ymmärtämään kieltä jo jonkin verran, mutta ei tuota vielä puhetta suomeksi. Kolmannella portaalla lapsi ymmärtää jo huomattavasti enemmän suomen kieltä kuin itse sitä vielä tuottaa, mutta puhuu kuitenkin jo yksittäisiä sanoja. Neljäs porraskuvastaa arkipäivän toistuvia tilanteita, joissa lapsi on

omaksunut tarvittavan kielen. Kuitenkin tilanteissa, jotka eivät ole säännöllisiä tai poikkeavat normaalista arjesta tuovat lapsen puutteellisen kielitaidon vielä esille. Viimeisellä eli viidennellä portaalla lapsi on saavuttanut riittävän arjen monipuolisen kielitaidon. (Vaasa, 2022, s.10).

Suomessa ei ole tällä hetkellä käytössä normitettua arviointimenetelmää, mikä olisi tarkoitettu alle kouluikäiselle suomen kielen oppijalle. Erilaisia arviointimenetelmiä voidaan kuitenkin käyttää lapsen yksilöllisten taitojen kehityksen seuraamisessa hyödyntäen niitä S2-opetuksen suunnittelussa. Seuraavaksi on esitelty muutama materiaali, jota voi käyttää apuna S2-opetuksen seurannassa, arvioinnissa ja havainnoinnissa. (Gyekye & Ruponen, 2022, s. 294.)

Kettu-testi on puheen ja kielen kehityksen arviointimenetelmä, joka on tarkoitettu 3-vuotiaille lapsille, mutta sitä voidaan hyödyntää myös monikielisten lasten kielitaitojen arvioinnissa. Testi on monipuolinen sisältäen eri osa-alueita, jotka ovat: nimeäminen, ohjeiden noudattaminen, äänneet ja puheen ymmärrettävyys, taivutusmuotojen käyttö, kertova puhe, lapsen tuottaman puheen pituus, ja sekä värien ja lukumäärien osaaminen. (3-vuotiaan puheseula Kettu-testi, i.a.)

Pienten kielireppu on arviointimateriaali suomi toisena kielenä opetukseen varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja alkuopetuksissa. Materiaali sisältää huoltajille suunnatun kyselyn lapsen kielitaustasta, lapsen sekä opettajan arviot lapsen äidinkielen taidoista, seurantalomakkeen, jossa arvioidaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja sekä kuvajutun, jossa arvioidaan vuorovaikutustaitojen kehittymistä. (Halme ym., 2010, s.2.)

Lauran päivä on esiopetukseen tarkoitettu S2-lasten suomen kielen osaamisen arviointimenetelmä. Sanasto näyttää tärkeintä roolia materiaalissa, sillä sen osaamisen nähdään olevan oleellista, jotta lapsi selviytyy tulevasta perusopetuksesta. Lisäksi kielen rakenteiden osaamista ja lapsen vapaata kerrontaa pystytään arvioimaan materiaalin avulla. (Laitala, i.a.)

KieliPeda-työväline on kolmiosainen materiaali, jonka avulla arvioidaan kielitietoisuutta varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä. Tämän lisäksi työvälineen

avulla pystytään seuraamaan suomen kielen taitojen kehittymistä monikielisillä lapsilla sekä heidän huoltajiensa kanssa yhdessä arvioimaan lapsen kielimaailmaa. (KieliPeda-työväline, i.a.)

4 OSALLISUUS

Osallisuus on yksilön kokemus siitä, että kuuluu joukkoon, joka lisää hyvinvointia sekä elämälle merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita. Osallisuus on vaikuttamista omaan elämään ja merkityksellisiin asioihin, toimintoihin, palveluihin sekä yhteisiin asioihin. Osallisuuden edellytyksenä on vastavuoroisuus muiden ihmisten kanssa sosiaalisissa ja vuorovaikutuksellisissa tilanteissa. Osallisuus ei siis ole pelkkää osallistumista tai mukana oloa, vaan mahdollisuus vaikuttaa yhteiseen toimintaan toisia kuunnellen ja itse kuulluksi tullen. (Turja & Vuorisalo, 2022, s. 46–47; Stenvall, 2020, s. 5; Isola ym., 2017, s. 6.)

Kehittämällä S2-opetusta varhaiskasvatuksessa pyritään parantamaan vieras- ja monikielisten lasten osallisuutta. Ilman yhteistä kieltä lapsen on haastavaa kokea osallisuutta ja kuuluvansa ryhmään. Osallisuus on yksi peruspilari, jota S2-opetuksella voidaan saavuttaa.

4.1 Lapsen osallisuus

Lasten osallisuus on määritelty lainsäädännössä. Lapsen oikeuksien sopimuksessa taataan lapselle oikeus ilmaista oma näkemyksensä itseään koskevissa asioissa ikä- ja kehitystaso huomioon ottaen (Yleissopimus lapsen oikeuksista, 1989, 12. artikla). Myös Suomen perustuslaissa (L 731/1999 6. §) määritellään, että kaikkia ihmisiä, myös lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti ja jokaisella on oikeus vaikuttaa itseä koskeviin asioihin kehitystasonsa mukaan.

Varhaiskasvatuksessa toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin otetaan mukaan myös lapsi ja hänen vanhempansa, ja näin ollen edistetään osallisuuden toteutumista. Lapsen sensitiivinen kohtaaminen sekä kuulluksi ja nähdyksi tulemisen kokemus vahvistavat lapsen osallisuutta. Jotta lapsen osallisuuden kokemus voi toteutua, täytyy lapsen pystyä luottamaan siihen, että hänellä on vaikutusmahdollisuuksia. Lapsen kehittyvät kielelliset taidot lisäävät lapselle vaikuttamisen, osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden mahdollisuuksia. Osallisuuden myötä lapsi oppii ymmärtämään yhteisöä, oikeuksia ja vastuuta sekä valintojen seurauksia. (Opetushallitus, 2022, s. 32, 43; Stenvall, 2020, s. 20–21.)

Varhaiskasvatuksen toiminta- ja oppimisympäristön arviointi ja kehittäminen sekä toiminnan suunnittelu lapsen toiminnallisuutta ja aktiivisuutta tukevaksi, ovat osallisuuden toteutumisen lähtökohtia. Osallisuus lasten kehitystä tukevalla tavalla, vaatii varhaiskasvattajilta tietoa ja ymmärrystä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista kohtaan. Aikuisen kiinnostus ja avoimuus lasta ja häntä koskevia asioita kohtaan luo lapselle tunteen, että hän on osa yhteisöä. Ilman kokemusta yhteisöön kuulumisesta ei ole edellytyksiä osallisuuden toteutumiselle. Yhteisöön kuulumisen kokemus luo mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa ja tämä on osallisuuden lähtökohta. (Ranta, 2021, s. 113–116; Stenvall, 2021, s. 182.) Aiemman tutkimuksen löydökset osoittavat, että varhaiskasvattajan antama huomio lapselle on tärkeää osallisuuden toteutumisessa. Varhaiskasvattaja voi vahvistaa lapsen osallisuutta viestimällä katsekontaktissa lapsen tasolla, lapsen ryhmäviestintätaitojen kehittämisen tukemisella ja lapsen oman elemerkkien huomioinnilla. (Sturges, 2015.)

Osallisuuden kautta rakentuu lapselle tunne yhteenkuuluvuudesta, jonka syntyminen kannalta keskeisiä ovat varhaiskasvatusympäristön sensitiiviset ja lämpimät vuorovaikutussuhteet. Leikin ja kaiken toiminnan kautta, johon jokainen lapsi otetaan mukaan, vahvistetaan lapsen osallisuutta. Kun lapsella on tunne ryhmään kuulumisesta, hän haluaa osallistua ryhmän yhteiseen ja vuorovaikutukselliseen toimintaan, jolloin aktiivinen toimijuus toteutuu. Ryhmään kuulumisen tunne on siis tärkeä osa osallisuutta. Näin ollen lasten väliset vuorovaikutus- ja kaverisuhteet ovat merkityksellisiä ryhmään kuulumisen kannalta. Jo pienten lasten keskuudessa voi esiintyä ryhmän ulkopuolelle jättämistä esimerkiksi etnisen

taustan tai kielitaidon vuoksi. (Tasa-arvoinen varhaiskasvatus, i.a.-a; Sandberg, 2021, s. 59.)

Yksi varhaiskasvatuksen keskeisimmistä osallisuutta lisäävistä työskentelyta-voista on leikki, jonka kautta lapsi kokee mielihyvää, joka taas lisää hänen hyvinvointiaan. Leikin kautta lapsi kehittyy huomaamattaan monissa tärkeissä taidoissa, kuten kielellisissä, sosiaalisissa ja motorisissa taidoissa. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tehtävänä on luoda puitteet inklusiivisten periaatteiden mukaiselle leikille ja taata mahdollisuus, jossa yhteisessä leikissä kaikki lapset pysyvät olemaan osallisena omien kykyjensä mukaan. (Opetushallitus, 2022, s. 42–43.)

4.2 Vieraskielisen lapsen osallisuus

Varhaiskasvatuksen henkilöstön on tärkeä ymmärtää, että leikki on tärkeää suomen kielen oppimisen kannalta. Leikki on lapsen luontaisin toimintatapa ja siksi lapsi kokee leikin turvalliseksi, jolloin hän uskaltaa helpommin kokeilla ja harjoitella taitojaan. Panostamalla leikkipedagogiikkaan voidaan luoda omalle lapsiryhmälle toimivia toimintatapoja leikkiin. Huolellisesti suunnitellut ja toteutetut leikit ja leikkiympäristöt tarjoavat jokaiselle lapselle jotain hänen valmiutensa huomi-oon ottaen. Esimerkiksi vieraskielinen lapsi, joka ei vielä ymmärrä hyvin yhteistä puhuttua kieltä, pystyy osallistumaan hyvin suunniteltuun leikkiin, koska hän pystyy ymmärtämään leikin lainalaisuudet, vaikka yhteinen kieli olisi vielä vähäistä. (Lehtinen & Koivula, 2022. s. 194–195; Halme, 2010, s.98.)

Osallisuuden yksi perusedellytys on yhteinen kieli tai kommunikointikeino, jolloin lasta voidaan kuulla ja hän voi osallistua yhteiseen keskusteluun. Jos yhteinen kieli puuttuu tai on heikko, voidaan lapsen osallisuutta tukea esimerkiksi kuvien ja vaihtoehtoisin kommunikaatiomenetelmien avulla sekä toimintaa dokumentoimalla. Kaikkien lasten osallisuuden vahvistamisessa, avainroolissa on varhaiskasvattajien taito havainnoida lapsia ja näin ollen kyky lasta ymmärtävään tulkin-taan. Kun lapselle tulee tunne, että häntä kuullaan ja ymmärretään, hänen

luottamuksensa itseään ja muita kohtaan kehittyä, joka on osallisuuden toteutumisen edellytys. (Sandberg, 2021, s. 49–50.)

Arvolan ym. (2017, s. 1, 7–8) tutkimuksessa selviää, että maahanmuuttajalasten osallistaminen on yhteydessä lasten osallistumiseen ja siten lisää heidän osallisuuttaan. Myös lapsen kaverisuhteet ovat positiivisesti yhteydessä osallistumiseen. Kuitenkin Arvolan väitöskirjassa (2021, s. 4) nousee esille, että kantaväestön lapsiin verrattuna eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuus on vähäisempää ja etenkin leikkiin liittyminen näyttäytyä haastavana. Varhaiskasvatuksessa olisikin tärkeää kehittää leikin tukea niin, että leikkimaailmat olisivat kaikille yhteisesti ymmärrettäviä.

Arvola (2023) nostaa esille Monikielisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistuminen -luennossaan, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö pystyisi paremmin mahdollistamaan monikielisten lasten osallisuuden ja oppimisen. Tärkeää olisi käyttää monikielisyttä koko yhteisön voimavarana ja tehdä sitä enemmän näkyvämmäksi arjessa ja toiminnassa esimerkiksi päiväkodin seinillä, lauluissa ja tarinoissa. Lisäksi lasten vertaissuhteita tulisi hyödyntää ja vahvistaa aktiivisesti. Tämä vaatii ammattilaisten aktiivisen läsnäolon ja tuen leikissä ja arjessa ylipäätään. Työntekijöillä tulisi olla myös yhteinen tahto löytää ja käyttää monipuolisesti eri kommunikointikeinoja esim. kuvatukea, pikapiirtämistä, viittomia ja olisi tärkeää jalkauttaa näitä keinoja myös lasten käyttöön, jolloin jokaisella olisi mahdollisuus tulla ymmärretyksi ja kuulluksi vertaistensa kanssa toimiesaan.

5 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA YHTEISTYÖKUMPPANI

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää varhaiskasvatuksen S2-opetusta Norlandia päiväkodeissa. Aiemmin Norlandia päiväkodeilla ei ole ollut selkeää yhteistä linjausta S2-opetuksesta, joten tarkoituksena oli selvittää, millaista

materiaalia päiväkodeilla on S2-opetukseen liittyen käytössä ja miten työntekijöiden mielestä S2-opetusta tulisi kehittää.

Kerätyn tiedon pohjalta tavoitteena oli luoda yhteiskehittämisen avulla työväline, esimerkiksi materiaalipankki tai arviointimenetelmä, Norlandia päiväkotien käyttöön. Kehitetyn työvälineen tarkoituksena oli helpottaa varhaiskasvattajien työtä S2-opetukseen liittyen ja täten yhtenäistää S2-opetusta. Lapsen näkökulmasta, tavoitteena oli tukea vieras- ja monikielisten lasten suomen oppimista ja täten parantaa hänen osallisuuttaan. Panostamalla S2-opetukseen jo varhaiskasvatuksessa, pyritään kaventamaan suomen kielen osaamiseroja alkuopetukseen siirryttäessä.

Aiempien tutkimustulosten mukaan yhteiskunnan tulisi panostaa lasten oppimiseen jo ennen koulutietä. Pienten lasten oppimiskyky on valtava. Aivotutkimukset osoittavat, että oikein rikastettu ympäristö muuttaa pienten lasten aivoja ja tukee niiden kehitystä ja kasvua tietyissä kriittisissä kehityksen vaiheissa. Lasten kieltenoppiminen on kokemuspohjaista, ja varhainen oppiminen on hyvin voimakasta. Tutkimukset osoittavat, että kaikilla lapsilla on kyky kehittää vahvaa kieli-taitoa yhden kielen lisäksi myös toisessa kielessä jo varhaislapsuuden aikana. Monissa maissa ympäri maailmaa onkin alettu keskustelemaan strategisista suunnitelmista, jotka korostavat varhaista oppimista ja täten parantavat valmiuksia kouluun. (Kuhl & Ramírez, 2019, s. 32–34.)

Vallitsevan maailmantilanteen ja viime vuosina lisääntyneen maahanmuuton myötä S2-opetuksen tarve on myös varhaiskasvatuksessa lisääntynyt. Kuten jo aiemmin tutkimuksissa ja kirjallisuudessa (Ukkola & Metsämuuronen, 2023, s.3; Välijärvi, i.a., s.3) on esille noussut S2-oppilaiden haasteet peruskoulussa, on varhaiskasvatuksen S2-opetuksen kehittämiseksi vakava tarve. Panostamalla ja kiinnittämällä huomiota mahdollisimman varhain S2-lasten kielen oppimiseen, pystyttäisiin kaventamaan mahdollisia kielen osaamisen eroja.

Norlandia Päiväkodit tuottaa varhaiskasvatusta Suomessa yli 40 kunnassa. Vuodesta 1994 alkaen Norlandia Päiväkodit on kasvanut merkittäväksi varhaiskasvatuksen tarjoajaksi. Tällä hetkellä Norlandialla on lähes 90 päiväkotia Suomessa, tarjoten yli 4000 lapselle varhaiskasvatusta sekä töitä noin 1000 varhaiskasvatuksen ammattilaiselle. (Norlandia päiväkodit, i.a.)

Norlandia kuuluu NHC Groupiin, joka on yksityisesti omistettu hoiva-, hyvinvointi- ja terveystalvueluita tuottava perheyritys. Suomessa päiväkotien lisäksi Norlandia hoivakonserniin kuuluvat Tampereella sijaitseva potilashotelli, valtakunnallinen kotihoivaketju Alina ja Yhdessä-palvelukorttelit Helsingissä, Tuusulassa ja Kuopiossa. Norlandia toimii Suomen lisäksi Ruotsissa, Norjassa, Puolassa, Saksassa ja Hollannissa. (Norlandia, i.a.)

S2-opetusta järjestetään Norlandialla niissä päiväkodeissa ja lapsiryhmissä, joissa on lapsi tai lapsia, jotka kuuluvat S2-opetuksen piiriin. Alueellisten erojen takia S2-lasten määrä vaihtelee kunnittain sekä päiväkodeittain. S2-opetusta toteuttavat kaikki varhaiskasvatuksen työntekijät, vaikkakin pedagoginen vastuu S2-opetuksen suunnittelusta ja toteutuksesta on varhaiskasvatuksen opettajalla.

6 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT JA MENETELMÄT

Tässä luvussa esitellään kehittämistyön lähtökohdat ja menetelmät. Kehittämistyö toteutettiin yhteiskehittämisenä ja suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin vaiheissa sovellettiin erilaisia menetelmiä, joita seuraavassa esitellään tarkemmin.

6.1 Kehittämistyö

Erilaiset kehittämis- ja kehitystyöt sekä projektit kuuluvat tutkimusperustaisiin kehittämistöihin. Yksi yleisimmistä opinnäytetoissa käytetyistä kehittämistyypeistä on toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla osa suurempaa työelämälähtöistä projektia tai itsenäinen, yksittäinen kokonaisuus, jonka ammatillinen tarve on tullut esille. (Vilkka, 2021, luku Tutkimusperustainen kehittäminen.)

Toiminnallisen opinnäytetyön voi toteuttaa hyödyntäen monialaista yhteistyötä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä kehittämisellä pyritään tuottamaan ammatillinen tuotos, joka voi olla esimerkiksi opas, tapahtuma, prosessikuvaus käsikirja tai mikä kyseiselle alalle on sopiva ja tarvittava tuotos. Tuotoksen halutaan olevan merkityksellinen ja hyödyllinen henkilöille, joille se on suunnattu. Tämän vuoksi asiakkaiden tai tuotoksen käyttäjien osallistaminen toiminnallisen osuuden kehittämiseen, voi olla hyödyllistä, jolloin myös kehitetty tuotos on helpompi jalkauttaa kohderyhmälle. (Kostamo ym., 2022, luku Toiminnallinen opinnäytetyö kehittämisessä; Vilkka, 2021, luku Tutkimusperustainen kehittäminen.)

6.2 Kysely

Kyselytutkimus on yksi käytetyimmistä tiedonkeruumenetelmistä yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Kyselyn avulla pystytään keräämään laaja tutkimusaineisto tarvittaessa nopeasti ja tehokkaasti. Kyselyn heikkoutena voidaan nähdä kerätyn tiedon pinnallisuus. Edellytyksenä kyselyn käytölle on se, että tutkittavasta ilmiöstä on riittävästi aiempaa tietoa, jotta voidaan suunnitella kyselylomake, johon vastaaja pystyy vastaamaan halutulla tavallaan. (Ojasalo ym., 2015, s. 121–122.)

Sähköiset kyselyt ovat viime vuosina yleistyneet vauhdilla, vaikkakin perinteisiä paperisia kyselylomakkeita käytetään vielä paljon. Kuitenkin verkkokyselyihin vastaamisprosentti on kasvanut, kun taas paperisiin postikyselyihin osallistuminen on vähentynyt. Sähköisen kyselyn yksi etu on sen nopeus sekä kyselyä

toimitettaessa että vastauslomaketta palautettaessa. Lisäksi maantieteellisiä es- teitä ei ole, jolloin aineistoa pystyy hankkimaan laajalta alueelta, ilman suurempia taloudellisia kuluja. Verkkokyselystä saatu aineisto on valmiiksi sähköisessä muodossa. Tämä vähentää tutkijan työvaiheita ja täten tekee aineistosta myös luotettavamman, sillä litterointivaiheen mahdolliset virheet jäävät pois. (Valli, & Perkkilä, 2018, luku Sähköisen kyselyn etuja.)

Verkkokyselyitä tehdessä yleisimmin käytetään suomalaisista ohjelmistoista Webropolia ja ZEFia. Webropolia käytettäessä, kysymykset ovat yhdellä avoi- mella lomakkeella, ja nähtävissä voi olla samaan aikaan useampi kysymys. Täl- löin on mahdollista, että vastaaja pystyy vertailemaan vastauksiaan, jolloin toinen kysymys voi vaikuttaa toiseen vastaukseen. Yleensä tämä vaikuttaa annettujen vastausten johdonmukaisuuteen ja täten auttaa vastaajaa paremmin hahmotta- maan kokonaisuuden. (Valli, & Perkkilä, 2018, luku Webropol vai ZEF?.)

6.3 Verkkoalustalla toteutuva kehittämistyöryhmä

Työpajatyöskentely on yhteistoiminnallinen työtapa, jossa ryhmä työskentelee valitun aiheen tai teeman ympärillä. Työpajan tavoitteena ja pääpainona on tie- don, ymmärryksen ja näkemysten vaihtaminen ja lisääminen sekä uusien ideoi- den luominen vuorovaikutuksellisia menetelmiä hyödyntäen. Työskentely on en- nalta suunniteltua ja tavoitteellista, jolloin myös osallistujat tietävät tavoitteet ja minkä vuoksi työpaja toteutetaan ja mihin sen tuotoksia käytetään. (Salonen ym., 2017, s.61; Vilka, 2021, luku Työpaja.)

Kehittämistoiminnan työskentely koostuu seitsemästä eri vaiheesta. Ensimmäi- senä on nykykäytännön kehittämistarpeiden tunnistaminen, joka on syy, miksi kehittämistoimintaan ryhdytään. Tässä vaiheessa on tarkoituksellista sopia kehi- tettävä asia ja luoda sille raamit. Toisessa eli ideointivaiheessa on aika luovuu- della, kun pyritään ideoimaan, mitä kehitettävää nykykäytännössä on ja miten sitä voisi kehittää. Suunnitteluvaiheessa kehittämisen kohde rajataan ja tehdään ke- hittämissuunnitelma, minkä mukaan tullaan toimimaan. Neljäntenä on toteutus- vaihe, jossa edetään kehittämissuunnitelman mukaan. On kuitenkin tavallista,

että suunnitelmat voivat tarkentua tai muuttua toteutuksen edetessä. Toteutusvaiheessa tavoitteeseen pääsemistä voidaan edesauttaa tietyillä menetelmillä tai metodeilla, kuten esimerkiksi, vertaiskehittämisellä, työpajoilla tai kokeilevalla toiminnalla. Toteutuksen tavoitteena on tulos tai tuotos, joka kuvaa kehittämistoiminnan hyötyjä ja muutoksia. Toiseksi viimeisenä vaiheena on arviointi, mutta se voidaan nähdä kytkeytyvän kaikkiin vaiheisiin. Mitään tiettyä arviointitapaa ei ole, vaan kyseiseen tilanteeseen voidaan valita paras mahdollinen arviointikeino. Kun kehittäminen on saatu onnistuneesti maaliin, on viimeisen vaiheen vuoro. Päätämiskäytännössä suunnitellaan tuloksien ja tuotosten jatkosta, miten niitä hyödynnetään ja kuinka laajasti. Käytännössä usein nämä seitsemän vaihetta lomittuvat toisiinsa. (Salonen ym., 2017, s.51–67.)

6.4 Yhteiskehittäminen

Yhteiskehittäminen eli ”co-creation” nähdään toimintatapana ja -filosofiana, jonka tavoitteena on hyödyntää jaettua luovuutta, osaamista ja älykkyyttä. Yhteiskehittämisen lähtökohtana on asiakkaiden ja palveluiden käyttäjien osallistuminen palveluiden tai tuotteiden kehittämiseen. Yhteiskehittäminen nähdään toimintamallina, jossa palveluiden käyttäjät, ammattilaiset tai yritysten johto osallistuvat tavoitteelliseen kehittämiseen kohti eettisempää toimintaa. (Bremer ym., 2018, s.202–203; Keskitalo & Vuokila-Oikkonen, 2021, s. 9; Kostilainen ym., 2020, s. 36.) Yhteiskehittäminen on luomisen, ”creation”, lisäksi myös tulkintaa ja yhdessä luotujen merkityksien aikaansaamista (Ind & Coates, 2012).

Pro gradu -tutkielmassaan Ruuskanen (2020, 34) määrittelee yhteiskehittämisen tavoitteellisena toimintana, yhteisen tiedon tuottamisen prosessina, vuorovaikutuksellisenä suhteena sekä yhteisen oppimisen prosessina. Yhteiskehittäminen on viime vuosina ollut esillä entistä enemmän, sillä sen tärkeänä lähtökohtana on eri ryhmien osallisuuden edistäminen ja lisääminen. Tämän vuoksi yhteiskehittäminen nähdään myönteisenä ja tavoiteltavana. Yhteiskehittämisessä asiakas on koko kehittämisprosessin ajan mukana, aivan alun suunnittelusta, kehittämiseen ja toteuttamiseen sekä arviointiin. (Keskitalo & Vuokila-Oikkonen, 2021, s. 9; Kostilainen ym., 2020, s. 36.)

Yhteiskehittäminen voi tapahtua kertaluontoisena tai olla jopa monta vuotta kestävä yhteistyötä. Sitä voidaan toteuttaa kasvotusten tai erilaisia digialustoja hyödyntäen. Kun yhteiskehittämisen tavoitteet on ensin määritelty, voidaan valita sopivin yhteiskehittämisen tapa, laajuus ja yhteiskehittämiseen osallistujat. Tärkeää yhteiskehittämisessä ja siihen liittyvissä erilaisissa työpajoissa on osallistujien motivointi, nimeämällä yhteinen ongelma eli kehityskohta, jonka ratkaiseminen hyödyttää kaikkia osapuolia. (Bremer ym., 2018, s.203–204.)

6.5 Arviointi

Arviointi on osa koko kehittämisprosessia. Työskentelyvaiheissa arvioinnin tehtävänä on ohjailta kehittämistyötä oikeaan suuntaan, mutta loppuarvioinnissa arvioidaan, kuinka kehittämistyö on onnistunut. (Ojasalo, 2014, s. 47.) On tavallista, että suuremmissa kehittämishankkeissa arviointiin on enemmän resursseja, jolloin on mahdollisuus käyttää ulkopuolista arvioijaa. Kuitenkin pienemmissä kehittämistöissä hyvin suunniteltu ja toteutettu itsearviointi nähdään hyvin riittävänä arviointikeinona. (Seppänen-Järvelä, 2004, s.25–26.)

Reflektion kautta voi henkilö peilata ja jäsenellä omaa ajatteluaan ja toimintaansa tapahtuneesta asiasta. Reflektion avulla pystytään oppimaan kokemuksista ja tapahtumista, ja sitä myötä kehittymään lisää. Kehittämistoimenpiteiden toteutumista arvioitaessa, peilataan saatuja kokemuksia, havaintoja ja tunteita. Reflektio on toimiva arviointikeino, kunhan se on tietoisesti tapahtunutta. On kuitenkin tärkeää muistaa arvioivan reflektion dokumentaatio, joka esimerkiksi voidaan toteuttaa kirjaamalla, videoimalla tai äänittämällä. Reflektioivaa itsearviointia tehdessä, päiväkirja on tehokas keino, jolla voi jäsenellä omia kokemuksiaan. Ohjatessaan projektia vastuuhenkilön on tärkeää pitää päiväkirjaa, jossa dokumentoi projektin tapahtumia ja omaa työskentelyään. (Seppänen-Järvelä, 2004, s.44–48.)

7 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI

Kehittämistyön prosessi oli pitkäkö. Alkukartoittava kysely toteutettiin touko-kesäkuussa 2023. Kehittämistyöryhmä kokoontui syksyn 2023 aikana ja valmista kehittämistyön tuotosta testattiin tammikuussa 2024.

7.1 Webropol-kysely

Opinnäytetyön kehittämistoiminnan ensimmäisenä vaiheena oli tiedonkeruu. Prosessi lähti liikkeelle huolellisesta aiheeseen liittyvän kirjallisuuteen perehtymisestä, josta luotiin tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys käyttäen aiheeseen liittyviä relevanteimpia teorioita. Kirjallisuuteen perehtymisen jälkeen tehtiin Webropol-kyselyn kautta alkukartoitus aiheesta yhteistyökumppanin työntekijöille. Tarkoituksena oli kerätä näkemyksiä tämänhetkisestä S2-opetuksesta, käytössä olevasta materiaalista Norlandia päiväkodeissa sekä saada ideoita ja näkemyksiä, miten S2-opetusta tulisi työntekijöiden näkökulmasta kehittää. Aineisto kerättiin touko-kesäkuussa 2023 sähköisellä Webropol-kyselyllä (Liite 1 & Liite 2).

Webropol-kysely oli yhdistelmä suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Se pidettiin lyhyenä, jolloin kysely ei olisi liian työläs ja aikaa vievä. Kyselylinkki jaettiin sähköpostilla kaikkiin Suomessa toimiviin Norlandia päiväkodeihin eli noin 80 päiväkotiin, jotta otanta olisi ollut mahdollisimman kattava. Lisäksi kyselystä laitettiin vielä muistutussähköposti ennen vastausajan päättymistä. Kyselytutkimuksen vastaajan ammattinimikettä ei ollut rajattu pelkästään varhaiskasvatuksen opettajiin, vaikka heillä onkin pedagoginen vastuu, sillä varhaiskasvatuksen lastenhoitajilla ja avustajilla voi olla myös vankkaa S2-opetuksen osaamista.

Kyselyyn saatiin kymmenen vastausta. Kyselyn tarkoitus oli olla alkukartoittava kysely, joten vähäisestä vastausmäärästä huolimatta saatiin tietoa siitä, miten S2-opetusta tulisi työntekijöiden näkökulmasta kehittää. Kyselyn kautta havaittiin, että suuri osa vastaajista toivoi materiaalipankkia ja koulutuksia. Lisäksi esille

nousi käytössä olevan S2-opetuksen materiaalin monenkirjaisuus. Vastaajista osa kertoi, että materiaalia on vähäisesti ja osalla oli jokin tietty materiaali käytössään. Lisäksi avoimissa vastauksissa esille nousi, että toivottiin aikaa uuden materiaalin etsimiseen. Vastausten perusteella päädyttiin S2-opetuksen vinkki-pankin kehittämiseen Norlandia päiväkodeille.

7.2 Kehittämistyöryhmä

Seuraavaksi luotiin seitsemän hengen kehittämistyöryhmä, joka koostui varhaiskasvatuksen opettajista sekä esihenkilöistä ympäri Suomea. Jo Webropol-kyselyn yhteydessä etsittiin kiinnostuneita osallistujia kehittämistyöryhmään. Tämän lisäksi esihenkilöt ehdottivat työntekijöitä, joilla olisi ammattitaitoa ja kiinnostusta osallistua S2- opetukseen liittyvään kehittämistyöhön.

Kehittämistyöryhmä lähti yhteiskehittämisen kautta luomaan työvälinettä S2-opetuksen tueksi. Kehitystyöryhmä kokoontui Teams-etäyhteyden välityksellä kolme kertaa syksyn 2023 aikana. Kokoontumiset videoitiin kehittämistyöryhmätyöskentelyn dokumentointikeinona, jolloin opinnäytetyön tekijä pystyi palaamaan niihin myöhemmin.

Ensimmäinen tapaaminen järjestettiin Teams-alustalla lokakuussa 2023. Ensimmäisellä kerralla opinnäytetyön tekijä esitteli opinnäytetyön sekä sen tarkoituksen ja tavoitteet. Lisäksi kerrottiin kehitystyöryhmätyöskentelystä ja siihen liittyvistä toimintatavoista ja käytänteistä sekä aikataulusta. Yhdessä käytiin kyselyn vastauksia läpi ja niiden pohjalta keskustelun myötä lähdettiin suunnittelemaan S2-opetukseen sopivaa vinkkipankkia.

Ensimmäisen tapaamiskerran työskentelymenetelmänä oli aivoriihi. Aivoriihi on luovan ongelmanratkaisun ryhmätyömenetelmä, jonka aikana pyritään kehittämään ja luomaan suuri määrä ideoita. Peruseriaatteena on, että suuri määrä tuottaa laatua, jolloin suurempi todennäköisyys on, että ideajoukosta löytyy toteutettavissa olevia ideoita. Aivoriihen kautta jokainen ryhmän jäsen tulee osallistetuksi sekä saa tuotua ajatuksensa ja ideansa kuuluviin. (Innokylä, i.a.)

Aivoriihi toteutettiin Padlet-alustalla, josta löytyi kolme kysymystä:

1. Millainen on hyvä vinkkipankki?
2. Mitä vinkkipankki voisi sisältää?
3. Mitä itse voisit tuoda vinkkipankkiin/kehitysryhmätyöskentelyyn (erityisosaa-
mista)?

Jokainen sai tuoda ideointivaiheessa omat ajatuksensa ja ideansa esiin anonyymisti kirjaten ne Padlettiin (Kuva 2.). Vinkkipankin toivottiin olevan selkeää, helposti käytettävää sisältäen monipuolista materiaalia. Lisäksi esille nousi, että sähköisten kansioiden tulisi olla hyvin nimetyt ja järjestetyt. Vinkkipankin sisällöltä odotettiin valmista kuvatukea, konkreettisia ideoita ja harjoituksia toimintaan, kielen kehityksen arviointikeinoja sekä lähteitä materiaalin etsintään.

Millainen on hyvä vinkkipankki?	Mitä vinkkipankki voisi sisältää?
selkeä	Erilaisia ideoita ja selkeitä vinkejä/ ohjeita kuinka toimitaan ja tehdään eri juttuja.
Monipuolinen ja helposti käytettävä.	
Hyvin nimetyt ja järjestetyt sähköiset kansiot	valmista kuvatukea
monipuolista materiaalia	linkkejä sivuihin, joista löytää hyvää materiaalia
	Eri kielisille lapsille/ perheille kuvia ja materiaaleja
	kielen kehityksen arviointikeinoja
	kuvatuki

Kuva 2. Näyttöleike Padletista Vinkkipankin suunnittelusta.

Esille nousseet ideat käytiin yhdessä keskustellen läpi sekä suunniteltiin, miten jatkossa tullaan etenemään. Kehitystyöryhmälle luotiin työskentelyalustaksi yhteinen Teams-kansio, jota kaikki kehitystyöryhmäläiset pystyvät työstämään ja muokkaamaan yhteiskehittämisen aikana. Jokainen sai tehtäväkseen seuraavalle kokoontumiskerralle tuoda materiaalia, kuvia, menetelmiä tai jotain, mikä voisi sisältyä vinkkipankkiin. Lisäksi sovittiin, että jokainen osallistuja kirjaa konkreettisia harjoituksia, leikkejä tai pelejä, joita voi käyttää S2-opetuksessa

Toisella kokoontumiskerralla marraskuussa 2023 tarkoituksena oli jakaa osaa mistä koko kehitystyöryhmälle. Jokainen oli kerännyt materiaalia vinkkipankkiin ja esitteli niitä muulle ryhmälle vuorollaan. Lisäksi jaettiin toimintatapoja, harjoituksia, pelejä ja leikkejä, joita on itse käyttänyt S2-opetuksessa. Nämä konkreettiset harjoitukset ovat myös kirjallisena muotona vinkkipankissa. Tällä kerralla suunniteltiin myös kuvatukea, jota toivottiin vinkkipankin yhdeksi sisällöksi ja sovittiin, miten ja ketkä kuvatukea keräävät.

Seuraava työskentelyvaihe oli vinkkipankin sisällön kokoaminen ja järjestäminen. Tästä vastasin itse opinnäytetyön tekijänä. Vinkkipankin sisältö jakautui kehitystyöryhmän jäsenten ideoiden ja kerätyn materiaalin mukaan neljään pääluokkaan: kuvatukeen, materiaalivinkkeihin, oppaisiin sekä konkreettisiin harjoituksiin. Vinkkipankki on tarkoitettu vain opinnäytetyön yhteistyökumppanin, Norlandia Päiväkotien käyttöön, jonka vuoksi vinkkipankin sisältö on kuvattu vain otsikotasolla Liitteessä 3 sekä havainnollistettu yhden kansion sisältö Liitteessä 4.

Kuvatuki oli vinkkipankin tärkein ja samalla suurin kokonaisuus. Kuvatuki koostuu muun muassa arjen struktuurin kuvista, leikin ja liikunnan kuvatuesta, kuvitetuista lastenlauluista sekä kaveri- ja tunnetaitoihin liittyvästä kuvatuesta ja kommunikointitauluista. Materiaalivinkkeihin on koottuna lista eri muodoissa olevista materiaaleista S2-opetuksen tueksi. Oppaat-kansio sisältää varhaiskasvatuksen henkilökunnalle koottuja oppaita S2-opetukseen, vieraskielisten vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä kielitietoiseen varhaiskasvatukseen. Neljäntenä osiona oli konkreettiset harjoitukset, joihin on kerätty ohjeita sekä materiaalit erilaisiin peleihin, leikkeihin sekä tiettyjen sanastojen harjoitteluun.

Kun vinkkipankki oli sisällöltään valmis, jokainen kehitystyöryhmäläinen kävi sen läpi ja antoi kirjallista palautetta ja kehitysideoita opinnäytetyön tekijälle. Palautteiden perusteella opinnäytetyön tekijä muokkasi vinkkipankkia selkeämmäksi ja toimivammaksi.

Kolmas ja viimeinen kehitystyöryhmän tapaaminen oli joulukuussa 2023. Kolmannella tapaamisella tavoitteena oli sopia vinkkipankin testauksesta kehitystyöryhmään osallistuneiden työntekijöiden päiväkodeissa. Vinkkipankki jaettiin näiden päiväkotien käyttöön ja sovittiin, että päiväkodin yhteisessä talopalaverissa jokainen kehitystyöryhmäläinen esittelee vinkkipankin ja sen käyttöä sekä ohjeistaa päiväkodin ryhmiä tutustumaan ja testaamaan vinkkipankkia. Vinkkipankin testijaksoksi päätettiin tammikuu 2024.

Kolmannella kerralla pohdittiin myös vinkkipankin testijaksolta annettavan palautteen keräämistä. Aiemmin toteutettu Webropol-kysely ei saavuttanut toivotusti vastaajia, joten päätettiin, että palaute kerätään henkilökohtaisemmin päiväkotiryhmittäin. Kun ryhmä on testannut vinkkipankkia, sen jäsenet keskustelivat tiimipalaverissaan ja arvioivat vinkkipankkia paperisen palautekyselyn avulla (Liite 4.). Palautekysely palautettiin oman päiväkodin kehitystyöryhmän jäsenelle, joka keräsi ja koosti kaikki palautteet opinnäytetyön tekijälle.

Vinkkipankkia testattiin kehitystyöryhmätyöskentelyyn osallistuneiden työntekijöiden päiväkodeissa. Testijaksoon osallistui viisi päiväkotiryhmää, jonka lasten ikähaarukka oli 1–5-vuotta. Saatu palaute oli suurilta osin positiivista (Kuvio 6.). Yleisesti vinkkipankki koettiin hyödylliseksi ja monipuoliseksi. Vinkkipankin kerrottiin selkeä, hyvin jäsennelty ja sisältö kategorisoitu niin, että sen käyttö ja materiaalin etsiminen on helppoa ja materiaalin voi ottaa heti käyttöön.

Vinkkipankki oli hyödyllinen ja sitä voi käyttää arjen eri tilanteissa kaikille lapsille. Vinkkipankista saa näppärästi ja nopeasti valmistakin materiaalia suoraan käyttöön.

Meillä on paljon ryhmässä s2 lapsia ja kuvatuki on mahtava apu meille kaikille. Vinkkipankin sisältö oli hienosti kategorioissa ja kansioissa, joten eri asioiden etsiminen oli helppoa ja sisältö monipuolinen.

Helppo ottaa heti käyttöön. Sisältää todella paljon hyödyllistä materiaali. Tukevat lapsen kommunikaatiota ja omaa kerrontaa esim viikonloppu kuulumiset.

Monipuoliset toimintavinkit on plussaa. Hyvää myös se, että materiaalia on rajallinen määrä, joka tekee materiaalien etsinnästä selkeämpää ja helpompaa.

Kuvio 4. Yhteistyökumppanin työntekijöiden palaute vinkkipankista testijaksolta

Tärkeimmäksi ja hyödyllisemmäksi osaksi vinkkipankista nimettiin kuvatuki, jonka kerrottiin olevan monipuolista ja moniin eri arjen tilanteisiin sopivaa. Kuvat miellettiin myös nykyaikaisiksi ja lapsia kiinnostaviksi. Vaikka vinkkipankkiin kootut kuvat on lähtökohtaisesti tarkoitettu S2-lapsille, koettiin niiden sopivan ja olevan hyödyksi kaikille lapsille.

Valmiista kuvatuesta on tällä hetkellä suurin hyöty meidän talossa.

Kuvat olivat monipuolisia, kivat ja selkeät kuvat. Kuvat ovat tähän päivään sopivat ja niissä oli lapsia kiinnostavia kuvia.

Vinkkipankista saatu palaute vastasi hyvin kehitystyöryhmässä luotuihin tavoiteisiin, jolloin nimettiin hyvän vinkkipankin ominaisuuksiksi selkeys, monipuolisuus, helposti käytettävyys sekä hyvin nimetyt ja järjestetyt sähköiset kansiot. Nämä neljä ominaisuutta tulivat kaikki esille saaduissa palautteissa.

Vinkkipankkia muokattiin vielä testijakson jälkeen toimivammaksi, tarkistettiin kansioden sisältö ja loogisuus sekä materiaalien yleinen toimivuus. Tämän jälkeen vinkkipankki oli valmis jaettavaksi kaikkiin Norlandian päiväkoteihin. Vinkkipankki on Norlandia päiväkotien saatavilla jokaisen päiväkodin sähköpostilla toimivassa Teamsissa.

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Eurooppalaisen tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaan rehellisyys, luotettavuus, vastuunkanto sekä arvostus ovat hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteet (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023, s. 9). Tutkimuksessa tutkittavan ihmisarvoa, yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta sekä muita oikeuksia tulee kunnioittaa yleisten eettisten periaatteiden mukaan. Lisäksi tärkeää on, että tutkittaville ihmisille, yhteisöille tai tutkimuskohteille ei aiheuteta haittaa tai vahinkoja. (Kalliainen, & Kinnunen, i.a.)

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mutta tutkimukseen osallistumisesta on myös yhtäläinen oikeus kieltäytyä, ilman pelkoa kielteisistä seuraamuksista tai tunnetta osallistumisen pakollisuudesta. Tämä on tärkeää muistaa etenkin tilanteissa, joissa tutkittavalla jokin suhde organisaatioon. Lisäksi tutkittavalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa, missä vaiheessa tutkimusta tahansa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 8.) Tässä opinnäytetyössä osallistujat ovat Norlandia päiväkotien työntekijöitä, joten tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus on tärkeä muistaa. Työntekijöille jaettiin linkki sähköiseen kyselyyn, jolloin he saivat itse päättää osallistuvatko kyselyyn. Lisäksi työntekijöille kerrottiin mahdollisuudesta osallistua kehitystyöryhmään ja he saivat itse ilmoittautua

vapaaehtoisiksi, jos halusivat osallistua kehitystyöhön. Kyselyyn vastaaminen tapahtui anonymisti, jolloin henkilötietoja ei kerätty. Vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerättiin ainoastaan tätä opinnäytetyötä varten ja ne hävitettiin tutkimuksen valmistuttua. Nämä tiedot kerrottiin tutkimuksen kutsukirjeessä mahdollisille osallistujille (Liite 1.).

Tutkimukseen osallistujalla on oikeus saada tietoa tutkimuksesta ja sen toteutuksesta, henkilötietojen käsittelystä sekä tutkimuksen tavoitteista (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 8–9). Opinnäytetyöstä tiedotettiin Norlandia Päiväkotien työntekijöille saatekirjeen avulla, jossa kerrottiin tutkimuksesta yleisesti, sen tavoitteista ja toteutuksesta sekä aikataulusta. Lisäksi kirjeessä oli opinnäytetyön tekijän yhteystiedot, jolloin osallistuja sai halutessaan ottaa yhteyttä ja saada lisätietoja opinnäytetyöstä.

Jos tutkijalla on tutkimuksen kannalta jokin olennainen sidonnaisuus tutkittaviinsa tai organisaatioon, tulee tämä tuoda esille (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 9). Opinnäytetyön tekijä työskentelee itsekin Norlandia päiväkodeilla ja kertoi tästä myös opinnäytetyön saatekirjeessä. Opinnäytetyön tekijän rooli kehittämistyöryhmässä oli johtaa ryhmän toimintaa, mutta muuten sekä opinnäytetyön tekijällä että muilla osallistujilla oli tasavertainen mahdollisuus kehittämistyön ideointiin, suunnitteluun ja toteutukseen. Opinnäytetyön tekijä on tiedostanut, että yhteistoiminnan roolit voivat olla eettinen haaste.

Tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi on tärkeää muistaa tulosten, menetelmien ja tiedonkeruun tarpeeksi tarkka dokumentointi. Mahdollisimman tarkka dokumentaatio siitä, mitä, miten ja miksi on tehty, on perusta luotettavalle tutkimukselle. Hyvän dokumentoinnin avulla ulkopuolinen arvioija pystyy tarkastelemaan tutkimuksen kaikki vaiheet ja niiden luotettavuudet. (Kananen, 2012, s. 166; Kananen, 2014, s. 134.) Tämän vuoksi kehitystyöryhmän kokoontumiset videoitiin, jotta niihin pystyi myöhemmin palaamaan. Sen lisäksi opinnäytetyön tekijä piti henkilökohtaista päiväkirjaa, johon kirjasi opinnäytetyöprosessin etenemistä, toimintatapoja, arviointia sekä muita tärkeitä huomioita.

9 POHDINTA

Lapsen kielen kehitys on pitkä prosessi ja jo varhaislapsuuden alkuvaiheet ovat kehityksen kannalta oleellisia. Pelkkä kielellinen kyvykkyys ei riitä kielen kehityksen etenemiseen. Jo vastasyntynyt lapsi oppii vuorovaikutustaitoja, kun hänen itkuunsa reagoidaan. Lapsi tarvitsee kielellistä ympäristöä ja mallia, sekä sitä, että hänen kanssaan ollaan vuorovaikutuksessa heti vastasyntyneestä lähtien. (Hassinen, 205, s. 81.)

Lapsen kielen kehitys tulisi osata huomioida jo paljon ennemmin, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa. Jos lapsen varhaisissa vuorovaikutustilanteissa on ollut haasteita tai niihin ei ole vastattu, vaikuttavat ne myöhempään kielen kehitykseen. Tämän vuoksi varhaiskasvatuksen henkilökunnan on tärkeä tuntea kielen kehityksen teoriaa, jotta kielen kehitystä pystytään havainnoimaan ja lapsi saa tarvitsemansa tuen.

Kun kyseessä on monikielinen lapsi, tuo se omat haasteensa kielten oppimiseen ja kielitaidon kehittymiseen. Arvolan (2021, s. 61) väitöskirjassa on tutkittu eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten itsesääätelytaitoja, sosiaalisia taitoja, oppimisen taitoja sekä tuen tarvetta. Tulosten perusteella kantaväestön lapset olivat taidoiltaan parempia kuin eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset. Huomioitavaa kuitenkin on, että havaitut taitoerot olivat vielä pieniä. (Arvola, 2021, s. 61.) Pisa 2022-tutkimus osoittaa, että 15–16-vuotiaista maahanmuuttajataustaisista oppilaista suuri osa oli heikkoja osaajia PISA-määritelmän mukaan. Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osaamiserot ovat kaikilla arviointialueilla suuria. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2024.) Mielestäni nämä tutkimukset osoittavat sen, kuinka ehdottoman tärkeää olisi panostaa vieraskielisten lasten kielellisten taitojen kehittymiseen jo varhaiskasvatuksessa. Tällöin taitoerot ovat vielä pieniä ja näin ollen helpommin kurottavissa kiinni.

Tutkimus osoittaa kuinka tärkeä rooli varhaiskasvatuksella on luodessaan perustan kouluun siirtymisessä tarvittaville taidoille. Tulosten perusteella etenkin toisen kielen oppimisen tukemisen vahvistaminen on keskeistä varhaiskasvatuksessa.

Kun eriarvoistuvien koulutuspolkujen syntymistä ja näin ollen syrjäytymistä alestaan ennaltaehkäisemään jo varhaiskasvatuksessa, kantaa tehty työ hedelmää parhaimmillaan pitkälle eri koulutusasteille. (Arvola, 2021, s. 64.)

Myös Kuhl ja Ramirez (2019) tutkimuksissaan osoittavat, että vauvat ja pienet lapset ovat erittäin taitavia oppimaan kieltä, kun kielen oppimisen herkkyytskaudet huomioidaan oikein ja opetusmetodi on lapselle sopiva. Tutkimukset kertovat, että pienille lapsille sosiaaliset kanssakäymiset ovat kielen oppimisen kannalta kriittisiä, jolloin tekniikan avulla toisen kielen opettaminen lapsille ei ole käyttökelpoinen toimintatapa. Tuloksista selviää, että lapset sosioekonomisesta asemastaan riippumatta pystyvät omaksumaan toisen kielen hyvin sopivan opetusmetodin avulla. Varhaisella oppimisella nähdään olevan positiivisia vaikutuksia koulussa menestymiseen liittyen. (Kuhl & Ramírez, 2019, s. 32–34.)

Kuten on todettu, varhaiskasvatuksella on iso merkitys vieraskielisten lasten suomen kielen oppimisen tukemisessa. Mielestäni olisi kuitenkin tarpeellista osallistaa myös lasten vanhempia ja tehdä enemmän yhteistyötä heidän kanssaan. Usein vanhempienkin kielitaito on puutteellinen, joten jäin pohtimaan, voisiko vinkkipankin materiaalia hyödyntää myös perheiden kotona. Esimerkiksi kun päiväkodissa on harjoiteltu vaate-sanastoa muistipelin avulla, voisi lapsi saada pelin myös kotiin, jossa voisi yhdessä vanhemman kanssa pelata ja samalla kerrata aiemmin päiväkodissa opittuja sanoja.

9.1 Opinnäytetyön prosessin arviointi

Opinnäytetyön kehittämistyön prosessissa oli tutkimuksen aihetta kartoittava sähköinen kysely sekä kehittämistyöryhmätyöskentely (Taulukko 1.). Kyselyn tarkoituksena oli alkukartoittaen saada selville työntekijöiden näkemyksiä tämänhetkisestä S2-opetuksesta sekä ideoita siihen, kuinka S2-opetusta tulisi kehittää. Kaikkien työntekijöiden oli mahdollisuus kertoa mielipiteensä aiheesta tämän kyselyn kautta. Sähköinen kysely mahdollisti myös, että vastaajan maantieteellisellä sijainnilla ei ole väliä, jolloin vastauksia olisi mahdollisuus saada ympäri

Suomen. Kysely oli rakennettu lyhyeksi, jotta se ei olisi liian kuormittava ja aikaa vievä.

Vaikka sähköinen kysely tuo tiettyjä etuja ja mahdollisuuksia, on sen toteuttamisessa myös haasteita. Kyselyyn vastaajien määrä jäi valitettavan pieneksi. Syitä tähän voi olla monia. Päiväkodin arki voi olla hektistä ja sähköpostiin tuleva kyselyt voivat helposti unohtua ja hukkaa monien saapuvien sähköpostien joukkoon. Lisäksi kysely toteutettiin touko-kesäkuussa, joka on varhaiskasvatuksen toimintakauden loppua, jonka vuoksi ajankohta on varmasti tavallista arkea kiireisempi.

Kyselyyn vastaamisen kriteerinä oli kokemus S2-opetuksesta Norlandia päiväkodeissa, joten tämä kriteeri sulkee osan työntekijöistä pois. On kuitenkin vaikeaa arvioida kuinka suuren osan. Sähköisen kyselyn haasteena näen myös sen, että se ei ole henkilökohtainen, jolloin siihen vastaaminen voi helposti jäädä tai unohtua. Myös kyselyn aiheella on suuri merkitys, jos aihe on vastaajalle mieluisa, motivoiva tai muuten ajatuksia ja tunteita herättävä, tulee tällöin varmemmin vastattua. Lisäksi motivoitakseen vastaajia kyselyyn vastaamisesta olisi voinut saada esimerkiksi jonkin pienen palkkion tai mahdollisuuden osallistua arvontaan, josta voi voittaa palkinnon.

Kehittämistyöryhmätyöskentely tapahtui verkossa, joten osallistujien oli mahdollista osallistua työskentelyyn ympäri Suomea. Näin työskentelyyn saatiinkin erilaisia näkökulmia myös kaupungin mukaan, missä osallistuja työskenteli. Yhteiskehittäminen menetelmänä on ajankohtainen. Näen, että yhteiskehittäminen tuo työlle lisäarvoa, sillä vinkkipankista tuli varmasti monipuolisempi ja näin ollen myös hyödyllisempi yhdessä tehtynä, verrattuna tilanteeseen, että tuotoksen olisi tehnyt yksi henkilö. Yhteiskehittämisen kautta jokaisella osallistujalla oli yhdenvertainen mahdollisuus vaikuttaa ja olla kehittämässä S2-opetusta ja myös omaa ammattitaitoaan.

Haasteena kehitystyöryhmän toiminnassa oli aikataulut, jotta jokainen kehitystyöryhmän jäsen pääsisi osallistumaan, mutta myös se, että kokoontumisten väliseen toimintaan ja työskentelyyn löytyy aikaa. Kehitystyöryhmän jäsenten

tehtävänä oli antaa työskentelyn aikana itse palautetta vinkkipankista sekä kerätä työskentelyn lopuksi palaute vinkkipankin testijaksolta. Tämän vuoksi kehitystyöryhmän osallistujilta ei kerätty palautetta kehitystyöryhmän työskentelystä, jotta palautteiden kerääminen ei olisi liian kuormittavaa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää varhaiskasvatuksen S2-opetusta Norlandia päiväkodeissa. Tavoitteena oli luoda yhteiskehittämisen avulla työväline ja näin ollen helpottaa varhaiskasvattajien työtä S2-opetukseen liittyen. Lapsen näkökulmasta, tavoitteena oli tukea vieras- ja monikielisten lasten suomen oppimista ja täten parantaa heidän osallisuuttaan. Yhteiskehittämisen avulla saatiin luotua vinkkipankki, josta saatu palaute oli positiivista. Vinkkipankkia kuvattiin hyödylliseksi ja helppokäyttöiseksi, joten näin ollen näen, että se helpottaa varhaiskasvattajien työtä.

9.2 Johtopäätökset

Varhaiskasvatuksessa työskenneltyjen vuosien aikana olen havainnut, että S2-opetus varhaiskasvatuksessa on melko monenkirjavaa, ja opinnäytetyöni vahvisti tätä ajatusta. Suomessa ei ole luotu mitään tiettyä standardia, miten S2-opetusta tulisi varhaiskasvatuksessa toteuttaa. Tästä kertoo myös se, että käytössä ei ole mitään tiettyä materiaalia sekä etenkin arviointimenetelmää vieraskielisen lapsen kielen kehityksen tukemiseksi.

Koska maanlaajuisia raameja varhaiskasvatuksen S2-opetukseen ei ole, on kaupunkien ja kuntien tehtävänä huolehtia resursseista ja raameista. Osa kaupungeista näyttää olevan selkeästi edelläkävijöitä asian tiimoilta. Tästä kertoo mielestäni kaupunkien omat kattavat oppaat ja käsikirjat kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoiseen varhaiskasvatukseen liittyen. Sen lisäksi joissakin kaupungeissa työskentelee varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettajia (kieku), joiden tehtävänä on konsultoida, ohjata ja tukea varhaiskasvatuksen henkilökuntaa sekä huoltajia monikielisten lasten kielenoppimiseen liittyvissä asioissa.

Kuitenkaan kaikki kaupungit ja kunnat eivät ole yhtä valveutuneita asian suhteen ja myös alueellisia eroja on S2-opetuksen tarpeelle. S2-opetuksen resursseja voidaan rajata tai esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja tai kieku-opettaja ovat toiminnassa mukana silloin, kun vieraskielisiä lapsia on tarpeeksi monta samassa päiväkotiryhmässä tai -yksikössä. Mielestäni nämä seikat kuitenkin asettavat sekä lapset että varhaiskasvatuksen työntekijät eriarvoiseen asemaan.

Aiemmin on tutkittu, miten monikielisten lasten kielenkehitystä tuetaan ja millaisia haasteita siihen liittyy. Tuloksista esille nousi S2-opetukseen liittyvän materiaalin saatavuuden ongelmat. Haasteena oli materiaalin vähyys sekä ajan puute uuden materiaalin etsimiseen ja suunnitteluun. (Kotola & Pousi, 2021, s. 34.) Näen, että kehittämistyön tuotoksena syntynyt vinkkipankki on konkreettinen työväline, jota varhaiskasvattajat pystyvät hyödyntämään S2-opetusta suunnitellessaan. Kun aiheeseen liittyvä materiaali on saatavilla yhdessä paikassa, säästää se aikaa ja helpottaa materiaalin käyttöönottoa. Materiaali on monipuolista, joten uskon sen tuovan vaihtelua ja uusia ideoita S2-opetukseen.

Vinkkipankki otetaan Norlandia Päiväkotien käyttöön opinnäytetyön julkistamisen jälkeen. Jokaisen yksikön sähköpostille annetaan käyttöoikeus vinkkipankkiin, jolloin se on kaikkien työntekijöiden saavutettavissa. Yksiköiden sähköposteihin laitetaan tieto vinkkipankin käyttöönotosta ja ohjeistus sen hyödyntämisestä. Lisäksi sähköpostiin liitetään posterit sekä opinnäytetyön julkistamisvideo, joissa on tiivistetysti tiedot opinnäytetyöstä ja sen tuloksista. Tämän lisäksi päiväkotien johtajia ohjeistetaan kertomaan viikkopalavereissa vinkkipankista ja sen käyttämisestä S2-opetuksen tukena, jolloin varmistetaan, että koko Norlandia Päiväkotien henkilökunta on tietoinen vinkkipankista.

9.3 Oman asiantuntijuuden kehittyminen

Opinnäytetyöprosessi on ollut mukana koko Yamk-opintojen ajan, jonka vuoksi koen, että muut opintokokonaisuudet ovat olleet tukena prosessin edetessä. S2-opetuksen kehittäminen varhaiskasvatuksessa valikoitui opinnäytetyön aiheeksi kahdesta syystä. Ensinnäkin aiheen ajankohtaisuus sekä havaittu tarve olivat

tärkeitä seikkoja, mutta painavin syy oli oma kiinnostukseni aihetta kohtaan sekä halu kehittyä S2-opetuksessa ja täten mahdollistaa vieraskielisille lapsille parempaa kielen kehityksen tukemista varhaiskasvatuksessa.

Halusin opinnäytetyöstäni kehittämispainotteisen, sillä aiemmin tekemäni opinnäytetyö oli tutkimuspainotteinen. Opinnäytetyö opetti itselleni paljon kehittämistyöstä ja -menetelmistä. Kehittämistyöryhmän ohjaaminen kehitti johtamis- ja fasilitointitaitoja sekä antoi varmuutta esiintymiseen. Opinnäytetyön toteutus tapahtui verkossa, joten sen myötä myös viestintätaidot sekä erilaisten digitaalisten työkalujen käyttötaidot kehittyivät. Opinnäytetyön tekeminen yksin mahdollisti sen, että oli yksin vastuussa koko opinnäytetyökokonaisuudesta, jolloin myös projektinhallintataidot vahvistuivat. Tämän kehittämistyön myötä substanssiosaamiseni lapsen kielen kehityksen tukemiseen sekä erityisesti S2-opetukseen varhaiskasvatuksessa syveni, joka kehitti entisestään asiantuntijuuttani varhaiskasvatusalalla.

9.4 Kehittämisehdotukset

S2-opetuksen yhtenä tavoitteena on kehittää vieraskielisen lapsen suomen kielen taitoa ja näin ollen vahvistaa hänen osallisuuttaan. Mielestäni olisi kiinnostavaa saada myös lapsen ääni kuuluviin. Jäin pohtimaan, miten lapsia olisi pystynyt hyödyntämään ja osallistamaan osana kehittämistyöryhmää. Voisiko vinkkipankkia jatkokehittää lasten kanssa ja saada palautetta lapsilta vinkkipankin sisältämästä materiaalista.

Pohdin myös vinkkipankin hyödyntämistä laajemmin lapsen arjessa. Vinkkipankista voisi jatkokehittää oppaan lapsen huoltajille, jota voi käyttää kotona. Se voisi sisältää pelejä, leikkejä, vinkkejä, materiaalia sekä nettilinkkejä, joista löytyy suomen kielisiä lauluja, äänisatuja tai opettavaisia lastenohjelmia. Tämä tukisi lapsen kielen kehitystä ja oppimista, sekä vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Lisäksi vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö loisi hyvän pohjan kasvatuskumppanuudelle.

Vanhempien osallistamista ja vinkkipankin viemistä arkeen voidaan perustella aiemman tutkimustiedon perusteella. Tulosten mukaan vuorovaikutus lapsen kanssa leikin, pelien, arjen tekemisten ja keskustelun lomassa on paras keino tukea lapsen kielen kehitystä. Vaikka varhaiskasvattajien rooli kielen kehityksen tukemisessa on merkittävä lapsen viettäessä ison osan arjestaan päiväkodissa, nähdään silti vanhempien rooli kaikkein tärkeimpänä lapsen kielen kehityksen kannalta. (Rantanen, 2016, s. 51.)

LÄHTEET

- Al-Harbi, S. S. (2020). Language development and acquisition in early childhood. *Journal of education and learning (Edulearn)*, 14(1), 69–73.
- Arvola, O. (28.9.2023) *Monikielisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistuminen* [Luentotallenne: Monikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa-syysseminaari]. Opetushallitus. [Monikielisen lapsen kielen kehityksen tukeminen | Opetushallitus](#)
- Arvola, O. (2021.) *Varhaiskasvatus eri kieli- ja kulttuuri- taustaisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistajana*. [Väitöskirja, Turun yliopisto]. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/152202/AnnalesB539Arvola.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Arvola, FO., Lastikka, A-L., & Reunamo, J. (2017.) *Increasing Immigrant Children's Participation in the Finnish Early Childhood Education Context*. The European journal of social & behavioural sciences EJSBS. <https://www.europeanpublisher.com/en/article/10.15405/ejsbs.223>
- Bremer, O., Frilander, O., & Rowley, C. (2018). Menetelmiä eettiseen ja innovatiiviseen toimintaan: Tulevaisuusajattelu, yhteiskehittäminen ja ko-keilut. Teoksessa S. Viljanen, & P. Juuti (toim.), *Arvovallankumous, eettisyys innovaatioiden lähteenä yhteiskunnallisissa yrityksissä* (s. 194–208). Edita Publishing Oy.
- Gyekye, M. & Ruponen, U. (2018). Suomi toisena kielenä: oppimisen haasteet, ohjaus ja pedagoginen toiminta. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala (toim.), *Varhaiserityiskasvatus* (s. 339–363). PS-kustannus.
- Gyekye, M. & Ruponen, U. (2022.) Suomi toisena kielenä-oppiminen: ohjaus, pedagoginen toiminta ja haasteet. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala (toim.), *Varhaiserityiskasvatus* (s. 287–315). PS-kustannus.
- Halme, K., Kauber, A., Paatelma, A., Rynnänen-Ahvensalmi, A., & Venho, T. (2010.) Pienten kielireppu, Tasolta toiselle, Suomi toisena kielenä oppimisen seuranta. [Pienten kielireppu.pdf](#)
- Halme, K., & Vataja, A. (2011.) *Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus*. Tammi.

- Hassinen, S. (2005). *Lapsesta kasvaa kaksikielinen*. Oy Finn Lectura Ab.
- Huhtanen, K. (2011). Kommunikointi. Teoksessa K. Huuhkanen (toim.), *Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa* (s. 11–25). Kehitysvammaliitto.
- Ind, N., & Coates, N. (2012). The meanings of co-creation. *European business review*, 25(1), 86–95.
- Innokylä. (i.a.). Aivoriihi. Saatavilla 15.11.2023. <https://innokyla.fi/fi/tyokalut/aivoriihi>
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Jansson-Verkasalo, E. & Guttorm, T. (2010). Varhainen kielen kehitys ja sen ennusmerkit. Teoksessa P. Korpilahti, O. Aaltonen, & M. Laine (toim.), *Kieli ja aivot* (s. 182–187). Turun yliopisto: Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus.
- Jaskari, M. [Minna-Maarit Jaskari]. (24.1.2016) *Toimintatutkimus tutkimusmenetelmänä yleisesitys* [Video; luentotallenne]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Uv7_kErDgms&t=4s
- Kallinen, T., & Kinnunen, T. Etnografia. (i.a.) Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>
- Kananen, J. (2012.) *Kehittämistutkimus opinnäytetyönä: Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2014.) *Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona: Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä?* Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Keskitalo, E. & Vuokila-Oikkonen, P. (2021). Ratkaisukeskeinen yhteiskehittäminen käsitteenä ja menetelmänä. Teoksessa E. Keskitalo & P. Vuokila-Oikkonen (toim.), *Yhteiskehittämällä ratkaisuja sote-palveluihin* (s. 11–44). (Diak työelämä 25). Diakonia-ammattikorkeakoulu. [DIAK Tyoelama25 web.pdf \(theseus.fi\)](https://www.diak.fi/tyoelama25_web.pdf)

- KieliPeda-työväline. (i.a.). Saatavilla 19.3.2025. [KieliPeda- ja KieliVertailu työvälineet ja fonetiikka kielitietoisien varhaiskasvatuksen tukena | Opetushallitus](#)
- Kivijärvi, T. (2017). Vieras- ja monikielisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa E. Hujala, & L. Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (4. uud. p., s. 250–262). PS-Kustannus.
- Korpilahti, P., Pihlaja, P., & Lindevall, P. (2022). Puheen, kielen ja kommunikoinnin kehityksen vaikeudet. Teoksessa P. Pihlaja, & R. Viitala (toim.), *Varhaiserityiskasvatus* (3. uud. p., s. 207–226). PS-Kustannus.
- Kostamo, P., Airaksinen, T., & Vilka, H. (2022). Kirjoita itsesi asiantuntijaksi, Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Art House Oy.
- Kostilainen, H., Määttä, A., Nieminen, A., ja Perikangas, S. (2020). Yhteiskehittäminen hyvän elämän palvelujen muotoiluna. Teoksessa J. Helminen (toim.), *Näkökulmia osallistavaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan* (s. 36–49). (Diak työelämä 18). Diakonia-ammattikorkeakoulu. [DIAK Työelämä 18 web.pdf \(theseus.fi\)](#)
- Kotola, M., & Pousi, V. (2021). *Suomea toisena kielenä puhuvien lasten suomen kielen tukeminen Kotkan varhaiskasvatuksessa* [Opinnäytetyö, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu]. [Kotola Mia Pousi Viivi.pdf](#)
- Kuhl, P., & Ramírez, N. (2019). Neuroscience and Education: How Early Brain Development Effects School. Teoksessa P. Kuhl, S. Lim, S. Guerrero & D. van Damme, *Developing Mind in the Digital Age – Towards a Science of Learning for the 21st Century education*. OECD Publicing.
- Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (2012). Varhainen sanaston kehitys. Teoksessa S. Kunnari & T. Savinainen- Makkonen (toim.) *Pienten sanat, Lasten äänteellinen kehitys* (s.83–89). PS-kustannus.
- KUTTU – Kuvien tuettu leikki. (i.a.). Saatavilla 18.3.2025. <https://ellinkauppa.fi/tuote/kuttu-kuvien-tuettu-leikki/>
- L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. [Varhaiskasvatuslaki 540/2018 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

- L 731/1999. Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. <https://www.fin-lex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#P6>
- Laitala, M. (i.a.). Lauran päivä - Suomi toisena kielenä -kartoitusaineisto esiopetukseen. Saatavilla 19.3.2025. [Lauran päivä | Opetushallitus verkkokauppa](#)
- Lehtinen, E. & Koivula, M. (2022). Leikki yhdistää lapsia ja aikuisia. Teoksessa M. Koivula, A. Siippanen & P. Eerola- Pennanen (toim.) *Valloittava varhaiskasvatus, Oppimista osallisuutta ja hyvinvointia* (3. uud. p., s. 181–195). Vastapaino.
- Lyytinen, P. (2014). Kielenkehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen, & R. Ketonen (toim.), *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa* (4. uud. p., s. 51–71). PS-kustannus.
- Maahanmuuttovirasto. (26.1.2022). Maahanmuuton tilastot 2021: Ennätysmäärä haki oleskelulupaa työn perusteella. <https://migri.fi/-/maahanmuuton-tilastot-2021-ennatysmaara-haki-oleskelulupaa-tyon-perusteella>
- Mustonen, S., & Honkonen, M. (2018). Monikielisyyttä tukeva pedagogiikka. Teoksessa M. Honkonen, & S. Mustonen (toim.) *Tunne kieli, Matka maailman kieliin ja kielitietoisuuteen* (s. 118–141). Oy Finn Lectura Ab.
- Norlandia. (i.a.) Meistä. Saatavilla 30.1.2024. [Norlandia Care Suomessa](#)
- Norlandia päiväkodit. (i.a.) Liity iloiseen joukkoomma! Saatavilla 30.1.2024 [Liity iloiseen Norlandia perheeseemme - Norlandia \(norlandiapaivakodit.fi\)](#)
- Opetushallitus. (i.a.). Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2). Saatavilla 11.3.2025. <https://libguides.diak.fi/oskeopas/lahteet#s-lg-box-wrapper-18699317>
- Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2024). Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaaminen PISA 2022 -tutkimuksessa. <https://okm.fi/-/maahanmuuttajataustaisten-nuorten-osaaminen-pisa-2022-tutkimuksessa>

- Ojasalo, K., Moilanen, T., & Ritalahti, J. (2015). Kehittämistyön menetelmät, Uudenlaista osaamista liiketoimintaan (3–4.p.). Sanoma Pro.
- Ranta, S. (2021). Kasvun juuret, Miten tuen lapsen oppimista ja hyvinvointia? PS-kustannus.
- Rantanen, N. (2016). *Vanhemmat ja kasvattajat lapsen kielen kehitystä tuke-
massa* [Opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu.] [Ranta-
nen Noora.pdf](#)
- Ruokonen, I. (2020). Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (5. uud. p., s. 121–135). PS-Kustannus.
- Ruuskanen, S. (2020). Yhteiskehittäminen käsitteenä ja toimintatapana lasten-
suojelun palveluissa. [Pro gradu-tutkielma, Itä-Suomen yliopisto].
[urn_nbn_fi_uef-20200604.pdf](#)
- Saarinen, A., Lyytinen, P., Ahonen, T., & Lyytinen, H. (2023). Varhaislapsuus.
Teoksessa L. Pulkkinen, T. Ahonen, & I. Ruoppila (toim.), *Ihmisen
psykologinen kehitys* (10. uud. p., s. 34–100). PS-kustannus.
- Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T., & Kinos, S. (2017). Kehittämistoiminta ja
kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. (s.
51). (Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108). Turun am-
mattikorkeakoulu. [https://www.theseus.fi/bitstream/han-
dle/10024/817817/isbn9789522166494.pdf?sequence=2&isAllo-
wed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/817817/isbn9789522166494.pdf?sequence=2&isAllowed=y)
- Sandberg, E. (2021.) *Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuk-
sessa*. PS-Kustannus.
- Savinainen-Makkonen, T. & Kunnari, S. (2009). Puheen, kielen ja
kommunikoinnin kehitys lapsuudessa. Teoksessa O. Aaltonen, R.
Aulanko, A. Iivonen, A. Klippi, & M. Vainio (toim.), *Puhuva ihminen,
Puhetieteiden perusteet* (1.p., s. 114–121). Otava.
- Seppänen-Järvelä, R. (2004) *Prosessiarviointi kehittämissuorituksissa, opas
käytäntöön*. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201204193978>
- Sisäministeriö. (7.11.2022). Katsaus Suomen ukrainalaisista vahvistaa viran-
omaisten ja kuntien varautumista. <https://intermin.fi/-/katsaus->

[suomen-ukrainalaisista-vahvistaa-viranomaisten-ja-kuntien-varautumista](#)

- Stenvall, E. (2020). *Osallisuutta ja osallistumista - Osa 1: Osallisuuden lähtökohdat kansallisessa lapsistrategiassa*. (Raportteja ja muistioita 2020:27). Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7160-8>
- Stenvall, E. (2021). Lapsen arkinen osallisuus – mistä lapselle syntyy kokemus, että voi osallistua ja vaikuttaa? Teoksessa H. Tulensalo, R. Kalliomäki, & J. Laimio (toim.), *Kohti lapsen näköistä osallisuutta* (s. 176–185). Pelastakaa Lapset ry.
- Sturges, M. (2015). Supporting Child Participation in the Early Years of Education. *Journal of Education and Educational Development*, 2(1), 17–29.
- Tasa-arvoinen varhaiskasvatus. (i.a.-a). *Osallisuus*. Saatavilla 16.3.2025. <https://tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/aiheet/leikki-ja-vertaisryhmat/matoiminta/osallisuus/>
- Terävä, H., & Malminen, U. (2023). Kieli & koulu. Yle. [Peruskoulu on tehty yhteiselle väestölle, eikä se enää toimi, koska S2-oppilaita on joissain kouluissa valtaosa – katso lähikoulusi tilanne | Kotimaa | Yle](#)
- Tilastokeskus (2024). Varhaiskasvatukseen osallistui 235 300 lasta vuonna 2023. <https://stat.fi/julkaisu/cln2tn5dg2xie0bvz67v1dkhh>
- Turja, L., & Vuorisalo, M. (2022). Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa M. Koivula, A. Siippanen, & P. Eerola-Pennanen (toim.), *Valloittava varhaiskasvatus, Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia* (s. 37–56). Vastapaino.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittelyminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019.

https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/lhmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Ukkola, A., & Metsämuuronen, J. (2023). Matematiikan ja äidinkielen taidot alkuopetuksen aikana – Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi 2018–2020. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisu 1:2023.) https://karvi.fi/wp-content/uploads/2023/01/KARVI_0123.pdf

Ukkola, A., & Metsämuuronen, J. (2023.) Matematiikan ja äidinkielen taidot alkuopetuksen aikana, Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi 2018–2020. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus: Julkaisu 1:2023. [KARVI_0123.pdf](#)

Vaasa (2022). S2–opetussuunnitelma varhaiskasvatuksessa.

<https://www.vaasa.fi/app/uploads/2023/05/72fd1403-s2opetussuunnitelma-varhaiskasvatuksessa.pdf>

Valli, R., & Perkkilä, P. (2018). Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*. PS-Kustannus.

Vilka, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä*. PS-Kustannus.

Väljjarvi, J. (i.a.). *Lausunto oikeus oppia –ohjelman tasa-arvoa koskevaan selvitykseen*. Saatavilla 8.3.2023. [file:///C:/Users/katja/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunication-sapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/4/Attachments/DOC-20230216-WA0_230308_194048\[857\].pdf](file:///C:/Users/katja/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunication-sapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/4/Attachments/DOC-20230216-WA0_230308_194048[857].pdf)

Yleissopimus lapsen oikeuksista, 20.11.1989. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

3-vuotiaan puheseula Kettu-testi. Saatavilla 18.3.2025. <https://kauppa.pedihealth.fi/perusterveydenhoito/puheterapiatuotteet/3-vuotiaan-puheseula-kettu-testi-p-1456.html>

LIITE 1. Saatekirje kyselyyn osallistuville

Hei Norlandia päiväkotien työntekijä!

Opiskelen Diakonia-ammattikorkeakoulussa sosionomin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Työskentelen itsekin Norlandia päiväkodeilla Jyväskylässä ja nyt teen Norlandialle YAMK-tutkintoon liittyvää opinnäytetyötäni, jonka tarkoituksena on kehittää S2-opetusta. Kyselyyn voit vastata, jos sinulla on kokemusta S2-opetuksesta Norlandia päiväkodeissa. Ammattinimikkeellä ei ole väliä.

Tarkoituksena on kerätä tietoa ja saada vastaukset mm. seuraaviin kysymyksiin

- Miten ja millaista S2-opetusta Norlandian yksiköissä toteutetaan?
- Millaista materiaalia S2-opetukseen on käytössä?
- Miten työntekijänä toivoisit S2-opetusta kehitettävän?

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu nimettömästi. Kyselyyn vastaamiseen menee noin 15 minuuttia. Vastauksista ei voi päätellä henkilöllisyyttäsi. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tätä opinnäytetyötä varten ja hävietään vuoden sisällä tutkimuksen valmistuttua.

Kyselyn vastausten perusteella kootaan kehittämistyöryhmä, joka lähtee yhteiskehittämisen kautta luomaan ja kehittämään S2-opetusta Norlandia päiväkodeissa. Työryhmän tarkoituksena on kokoontua etäyhteyden välityksellä 3–5 kertaa. Jos olet innokas työskentelemään S2-opetuksen kehityksen parissa ja halukas osallistumaan kehitystyöryhmään, voit ilmaista halukkuutesi sähköpostitse allekirjoittaneelle. Koko kehittämistyö valmistuu keväällä 2024.

Vastaa mielelläni tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä os. katja.kaartinen@student.diak.fi

Arvostan jokaisen vastausta ja haluankin kiittää niistä jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin Katja Kaartinen

LIITE 2. Webropol-kysely

S2-opetus Norlandia päiväkodeissa

Hyvä Norlandia päiväkotien työntekijä!

Tämä opinnäytetyö on sosionomi YAMK-tutkintoon liittyvä kehittämistyö, jonka tarkoituksena on kartoittaa ja kehittää S2-opetusta Norlandia päiväkodeissa. Kyselyyn voit vastata, jos sinulla on kokemusta S2-opetuksesta Norlandia päiväkodeissa. Ammattinimikkeellä ei ole väliä.

Tarkoituksena on kerätä tietoa ja saada vastaukset mm. seuraaviin kysymyksiin:

Miten ja millaista S2-opetusta Norlandian yksiköissä toteutetaan?

Millaista materiaalia S2-opetukseen on käytössä?

Miten työntekijänä toivoisit S2-opetusta kehitettävän?

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu nimettömästi. Kyselyyn vastaamiseen menee noin 15 minuuttia. Vastauksista ei voi päätellä henkilöllisyyttäsi. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tätä opinnäytetyötä varten ja hävitetään vuoden sisällä tutkimuksen valmistuttua.

Kyselyn vastausten perusteella kootaan kehittämistyöryhmä, joka lähtee yhteiskehittämisen kautta luomaan ja kehittämään S2-opetusta Norlandia päiväkodeissa. Työryhmän tarkoituksena on kokoontua etäyhteyden välityksellä 3–5 kertaa. Jos olet innokas työskentelemään S2-opetuksen kehityksen parissa ja halukas osallistumaan kehitystyöryhmään, voit ilmaista halukkuutesi sähköpostitse allekirjoittaneelle. Koko kehittämistyö valmistuu keväällä 2024.

Vastaa mielelläni tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä os.
katja.kaartinen@student.diak.fi

Arvostan jokaisen vastausta ja haluankin kiittää niistä jo etukäteen!

S2-opetus Norlandia päiväkodeissa

1. Ammattinimikkeesi

- varhaiskasvatuksen opettaja
 epäpätevä varhaiskasvatuksen opettaja
 varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
 avustaja
 muu, mikä?

2. Millaista S2-opetusta ryhmässäsi on /on ollut?

3. Mitä materiaalia ryhmässäsi on käytössä S2-opetukseen liittyen? (Voit nimetä esimerkiksi hyviä nettisivuja, kirjoja yms.)

4. Miten S2-opetusta tulisi mielestäsi Norlandia päiväkodeissa kehittää?

- Materiaalipankki
 Koulutuksia
 Arviointityökalu
 Oman päiväkodin yhteiset pedapalaverit tms.
 Jotain muuta, mitä?

5. Mitä muuta haluaisit aiheesta sanoa?

6. Kyselyn perusteella luodaan kehitystyöryhmä, joka lähtee kehittämään S2-opetusta. Olsitko halukas osallistumaan kehitystyöryhmään?

- Kyllä
 Mahdollisesti
 Ei

Edellinen

Lähetä

LIITE 3 Vinkkipankin sisältö

❖ KUVATUKI

➤ Arjen struktuuri

- avainnauhakuvat
- käsienspesu
- kuka on paikalla?
- kuukaudet
- lepo hetken kuvatuki
- päiväjärjestys
- päivätaulu
- ruokailu
- ruokailualusta
- ruokailun toimintataulu
- sääkuvat
- toimintakuvat
- viikonpäivät
- vuodenajat
- wc-käynnin kuvat

➤ Kaveri- ja tunnetaidot

- kaveritaitokortit
- kiva kaveri-juliste
- kiva kaveri-tehtävä
- tunne-emoji
- tunnekuvat eläimillä
- tunnekuvat kasvoilla

➤ Kuvakansiot

- kuvakansiomateriaali

➤ Lastenlaulut kuvatuella

- Elefanttimarssi
- Hämähäkki
- Kielinupun laulujen nuotit ja sanat
- Leipuri Hiiva
- Piiri pieni pyörä
- Pikkuiset kultakalat
- Pikku-Matin auto
- Pikkupoika Posteljooni
- Tati Monika
- Äiti nostaa puntteja

➤ Leikin kuvatuki

- autoleikin kommunikointitaulu
- autoleikki
- eläinleikin kommunikointitaulu
- junaleikki
- kampaamoleikki

- kapteeni käskää-leikki
- kommunikointitaulu leikkiin
- kotileikin kommunikointitaulu
- kotileikki
- legoleikki
- leikinvalintakuvat
- nukkeleikin kommunikaatiotaulu
- rakenteluleikin kommunikaatiotaulu
- taidetyöt kommunikaatiotaulu
- toimistoleikki
- ulkoleikki

➤ Liikunta

- jumppaviittomat
- liikuntakuvat
- sählyn peliohjeet

➤ Ensin-sitten-kuvapohja

➤ Kehonosat

➤ Kommunikointikansio lapselle

➤ Kyllä & ei/paljon & vähän

➤ Lelu- ja tarvikkeet

➤ Metsäretki

➤ Muodot

➤ Puuhan valintakuvat

➤ Sijaintikäsitteet

➤ Talviulkoilu

➤ Vaatteet

➤ Värikortit

➤ Värit

➤ Verbikortit

➤ Viikonlopun kuulumiset

❖ MATERIAALIVINKKEJÄ

- Kielitason kartoituksen välineitä
- Maksullisia materiaaleja
- Työvälineitä S2-opetukseen
- Verkkomateriaalia

❖ OPPAAT

- Kielenkehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa
- Kielitietoinen opetus
- Kuvaopas vanhemmille
- Päivähoito tutuksi vanhemmille
- Pienen päivä kuviksi
- Pukeutumisopas Suomen talveen
- Uusi koti-kuvasto

❖ PELEJÄ JA HARJOITUKSIA

- Esineiden kuvailutehtävä
- Hassut lauseet-peli
- Huonekalut-peli
- Kyllä/ei-kysymyksiä
- Leikki-ideoita S2-opetukseen
- Lottopeli
- Mitä/kuinka monta/väri-harjoitus
- Muistipelit
 - eläimet
 - hedelmät & marjat
 - huonekalut
 - kulkuneuvot
 - ruoat
 - vaatteet
 - värit
- Muotojen ja värien lajittelu
- Noppapeli
- Pieni-keskikokoinen-iso
- Sanallisen ohjeen mukaan värittäminen
- Värien opettelu värittämällä
- Verbien tunnistamine-harjoitus
- Yhdistä sopiva esine ja huone

❖ KIELITIETOINEN LASTENKIRJALISTA

❖ S2-OPETUKSEN MUISTILISTA

LIITE 4 Esimerkki Arjen struktuuri-kansion sisällöstä

S2-opetuksen vinkkipankki

 Uusi Lataa palvelimeen Muokkaa ruudukko

Tiedostot > General > Kuvatuki > **Arjen struktuuri**

Nimi + Lisää

- avainnauhakuvat 3.docx
- Avainnauhakuvat.docx
- Avainnauhakuvat2.pdf
- Käsienspesu.jpg
- Käsienspesu.pdf
- Käsienspesutaulu.pdf
- Ketkä ovat paikalla.pdf
- Kuukaudet.pdf
- Lepohetken kuvatuki.docx
- Lepohetki.pdf
- Päiväjärjestys.pdf
- Päivätaulu.pdf
- Ruokailu.pdf
- Ruokailualusta.pdf
- Ruokailukuvat.pdf
- Ruokailun toimintataulu.pdf
- Sää.pdf
- Toimintakuvat.pdf
- Viikonpäivät.docx
- Viikonpäivät.pdf
- Vuodenajat.pdf
- Wc kuvitettu ohje.pdf
- Wc-käynnin kuvat.docx

en SharePointiin

LIITE 5 S2-vinkkipankin palautekysely

S2-vinkkipankin palautekysely

Kyselyyn voi vastata yhdessä oman ryhmän työntekijöiden kesken, talon ollessa pienehkö koko henkilökunnan kesken tai halutessaan jokainen voi täyttää myös oman palautteen.

- Palautekyselyyn osallistuneet (ammattinimikkeet ja henkilömäärä):

- Miten testasitte vinkkipankkia? Mitä materiaalia käytitte?

- Millainen vinkkipankki mielestänne on?

- Mikä vinkkipankissa on hyvää? Miten kehittäisitte sitä?

- Mitä mieltä olette vinkkipankin hyödyllisyydestä/käytettävyydestä?

- Muuta palautetta vinkkipankista, kehittämisideoita, materiaalitoiveita tms.:

Kiitos vastauksista!